

MAGYAR LAP

T. Dunaposta

HUNGARIA

Budapest

Postafiók 151

Extern

Igazgató és felelőszerkesztő:
dr. Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R. T.**
Törvénytörési bej. szám: Tr. B. 11/11. Jun. 1938

Főmunkatárs: **dr. Gyárfás Elemér**

Németország közvetítő szerepet vállal a finn-orosz béke érdekében(?)

Külföldi lapok híradásai a német birodalmi kormány állítólagos közvetítő javaslatáról. Moszkva bizonyos feltételekkel hajlandó felhagyni az ellenségeskedéssel

Londonból jelentik: Elsőnek a londoni Daily Telegraph adott hírt arról, hogy Hitler kancellár hajlandó lenne elvállalni a közvetítést a szovjet birodalom és Finnország között. A lap erre vonatkozó jelentése szerint Szovjetország hajlandó volna felhagyni az ellenségeskedésekkel, ha Finnország a Balti tenger partján jogot nyerne Petsamo kikötőjének használatára és bizonyos módosított eszközölnének a finn-orosz határon.

Párizsból jelentik: Stockholmból ideérkezett jelentések szerint Németország hajlandó közvetíteni Helsinki és Moszkva között. Sztalin beleegyezne a közvetítésbe azzal a feltétellel, hogy a szovjet flottabázist kapna a finn partokon, ezenkívül egyes pontokon orosz helyőrséget állítanak fel és Petsamo vidékét átengednék szovjet katonai célokra.

Párizsból jelentik: Londonból érkező jelentések megerősítik azokat a híreket, amelyek Berlin közvetítő szerepéről szólnak. A Temps szerint Németország a közvetítést tartja szem előtt, amikor a Moszkva és Helsinki közötti közvetítést hajlandó elvállalni:

1. A finn-orosz béke helyreállítása az egyedüli eszköz arra, hogy Berlin megtudja őrizni úgy Stalin, mint Mussolini barátságát.

2. Németország attól tart, hogy a Finnországnak nyújtandó segítség ürügye alatt a nyugati hatalmaknak alkalmuk nyílik hadsereget és hadi-

anyagot küldeni a Skandináv államokba.

3. A Németország számára szükséges nyersanyagszállítási kötelezettségének csak békés viszonyok között tud eleget tenni Szovjetországban.

Moszkva népszavazást kíván Finnországban

Párizsból jelentik: A Paris Soir értesülése szerint Németország közvetítési javaslatát a moszkvai német nagykövetség közölte a szovjet külügyi népbiztosságával. Potemkin a közvetítési tervről azonnal értesítette a G. P. U.-t. A lap egyébként úgy tudja, hogy Sztalin elfogadja a német közvetítés eszméjét.

A Paris Soir arról is hírt közöl, hogy Sztalin állítólag népszavazást kér Finnországban arról, hogy a finn nép a helsinki, vagy a Kusinen kormányt ismeri el. A népszavazás eredményét illetően Sztalin nem ringatja magát hiábavaló ábrándokban, de azt tartja, hogy ezzel megoldható lenne a finn-szovjet viszály.

A francia lap, berlini értesülésre hivatkozva már azt is tudni véli, hogy a közvetítőjavaslat ügyében Potemkin szovjet külügyi népbiztos január 25-én 10 napos tartózkodásra Berlinbe érkezik.

Mindezeket a híreket német illetékes helyen még nem erősítették meg.

Harminc szovjet repülőgép támadása Turku ellen. Több polgári személy életét veszlette. Megrongálták a bombák a Lahti-i finn rádióállomást

Helsinkiből jelentik: Hivatalos finn hadi-jelentés szerint 11-én és 12-én délelőtt szovjet részről csupán járőrtevékenység és tűzérési tevékenység volt észlelhető. Ezenkívül az arcvonal valamennyi pontján nyugalom volt.

A rossz idő egyébként vége felé közeledik és ezért a harcok újabb megélénkülését várják. Csülörtökön a finn légelhárító ütegek lelőtték egy szovjet repülőgépet.

Helsinkiből jelentik: Harminc szovjet repülőgép légitámadást intézett Turku ellen. A légitámadás során több polgári lakos is meghalt. Lahti felett is több szovjet repülőgép jelent meg. A ledobott bombák megrongálták a rádióállomást.

Berlinből jelentik: Lapjelentések szerint a Finnországnak szánt olasz hadianyagszállítmányt, amelyet Németországon át akartak rendeltetési helyére juttatni, visszaindították Olaszországba. Az olasz kormány ugyanis azt kívánta, hogy a szállítmányt vagy továbbítsák Finnországba, vagy juttassák vissza Olaszországba. Tekintettel Németország szigorú semlegességére, az illetékes német hatóságok az utóbbi megoldást választották, Olaszország a

finneknek szánt hadianyagot tengeri úton fogja elszállítani.

Skandinávia felkészül az esetleges védekezésre

Londonból jelentik: A Daily Mail stockholmi jelentése szerint Svédország és Norvégia megtették a szükséges intézkedéseket, hogy szembe tudjanak nézni a háború veszedelmével. Gyorsított ütemben folyik a két állam fegyverkezése. A két ország teljesen felkészül a passzív védelemre úgy a szárazföldön, mint a tengeren és a levegőben.

Amerika Finnországot

Washingtonból jelentik: Roosevelt elnök a Fehér Házban megtartott sajtóértekezleten kijelentette, hogy Finnország megsegítésének szükségességét nem lehet pártpolitikai kérdésként megítélni.

Washingtonból jelentik: Az amerikai képviselőház hozzájárult ahhoz a javaslathoz, amely szerint a kormányt felhatalmazzák 50-60 millió dollár hitel nyújtásához a finnnek számára. Azt is lehetővé teszik, hogy Finnország a kapott kölcsönből Amerikában fegyvert és hadianyagot vásárolhasson.

A németek fehér könyve a népkisebbségikérdésről

I.

A mostani háborús világzivatarnak egyik feltűnő jelensége volt az is, ahogyan rendre megjelentek az egyes államok diplomáciai színes könyvei. Az angolok, hollandok, belgák, németek, franciák egymásután közzétették okmánygyűjteményeiket, melyek a háború előkészületeiről, illetve a semlegesként maradás erőfeszítéseiről szólnak. Volt zöld, barna, narancsszínű, sárga és fehér könyv, melybe összefoglalták ezek az okmányok. Most az angol kormány a franciával együtt készült egy ilyen új színes könyv kiadására, melyben az országok közötti szövetségi tárgyalások megkezdését az okait akarja felföldni. Pár héttel ezelőtt francia sárga könyv adott számot a háború 1938 szeptemberében lefolyt müncheni üggyel találkozóján francia szempontból történtek a világhelyzet a hadiállapot irányában. Egyes hírlapi ismertetések szerint olyan olvasmány ez a sárga könyv, mint valami érdekesítő regény.

A németek bírálata a francia sárga könyvről legfőképpen az, hogy csak egy esztendő időtartamra vonatkozó visszatekintés van benne, holott a hadiállapot gyökerei messzibb időre nyúlnak vissza. Teljes történelmi folyamat látása nélkül csak egy kisebb időszíjlet ismertetése, s abban is csak a lázas végkifejlés felsorakoztatása nem adhat helyes megvilágítást a dolgokról, se a fordulatok igazi előidéző okairól. A németek ezzel szemben utalnak a maguk fehér könyvére, mely közel negyszáz nagy oldalon 482 okmányt tett közzé az elmúlt december hó elején. Ebben a fehérkönyvben csakugyan az 1919-ik évre visszamenőleg történik az események ismertetése, s így egy egész történelmi korszak kap megvilágítást. Az a történelmi korszak, mely a világháború befejezése utáni időt foglalja magában, s az új békerend körüli nemzetközi küzdelmeket tárja föl, illetve a küzdelmekben Németország és szomszédai között az államviszonyok alakulását.

Természetes, hogy a színes könyvek egymás közötti bírközését mi, az egyszerű olvasók el nem dönthetjük. Izzulhatunk rajtuk, mert sok olyan titkot is fődnek föl, melyt eddig nem tudtunk. De még ez az izgulás is természetesen lelki állapot. Azonban az eldöntésre irányuló feszülések között észrevehetünk olyan jelenségeket, mely nekünk is tanulságos lehet. Ebből a szempontból a német fehér könyv a maga nagyobb történelmi anyagával mindenesetre tárgyalagos szemléletre ad alkalmat. Áll ez különösen abban a vonatkozásban, ami minket legközelebről érdekelhet, hogy t. i. a népkisebbségi kérdésben milyen fejlődések, vagy visszaesések mutatkoztak a világháború utáni időszakban. A német fehér könyv adatai erre vonatkozólag igen bő anyagot szolgáltatnak, s ez éppen annál figyelemreméltóbb, mert hiszen az anyagból a lengyelországi népkisebbségek sorsfolyásáról szerezhetünk tudomást, vagyis arról az országról, ahol aránylag legtöbb volt a népkisebbségek száma. Másrészt éppen Lengyelország volt az, melyre a békeszerző nagyhatalmak először terheltek rá a népkisebbségekről szóló nemzetközi szerződést, s így ez a szerződés mintegy mintája volt a hasonló tárgyú többi szerződéseknek, miket a nagyhatalmak más államokkal kötöttek.

A német fehér könyv adataiból kitűnik,

hogy a szerződéshez képest a tényleges állapotok Lengyelországban már kezdet óta igen elmentésen alakultak. A varsói német követ már 1920. november 20-án hosszú jegyzékben sorolja föl a lengyel külügyminiszter előtt, hogy a személyi szabadság, a nyelvi jogok, a gazdasági és szellemi életben való lehetőségek milyen rendszeres elnyomás alá kerültek a lengyelországi német népcsoportokkal szemben. A német külügyminisztérium is a berlini lengyel követvel 1923. július 18-án sérelmezően közli, hogy már addig a kedvezőtlen bánásmóddal egymilliónál több német nemzetiségű egyént üldöztek ki a lengyel hatóságok a Lengyelországnak jutott felszülézi területekről, az úgynevezett „korridor” vidékéről. Az 1923. évi szeptember 10-én maga a hágai nemzetközi bíróság is azt a véleményt adja, hogy a lengyelországi kezelésmód össze nem egyeztethető a népkisebbségi szerződés határozásaival.

A helyzet azonban nem változik, s a genfi Népszövetség nem tud hathatósan belenyulni a lengyelországi állapotok enyhítésére. Különösen az az irányzat nyilatkozik meg, hogy az agrár-reform útján a népkisebbségek földbirtokát elvegyék, s az ipari és gyári munkából is kiszorítsák őket, aztán iskoláikat is rendre becsukják. Legfőként a felszülézi német népvidékeken feltűnő kíméletlen az ilyen irányú eljárás, de keleten nyomják az ukránokat is. Még az angol felszülézi is külön nagy vita indult ezek miatt 1932. június 15-én, melynek során Lord Noel-Buxton, Lord Dickinson és Viscont Cecil of Chelwood sorolatk fel megrázó helyzetismertetőket, Noel-Buxton még külön kiemelte, hogy az ukránok dolgát se szabad kiesibe venni, mert sokkal nagyobb népről van szó, mint ahogyan azt Angliában elképzelték. Ebből az ukrán népből való Kanada lakosságának nagyrésze is, mely abban az angol dominiumban az angol és francia népcsoport után a legzamosabb.

Ami a német népkisebbséget illeti, attól Felsőszüléziában 1919-től 1933-ig 546 ezer hektárt vettek el, mint ahogyan a pozeni német konzulátus 1933. március 2-iki jelentése megállapítja. Ugyane jelentés szerint a Pozen és Pomerelia tartományokban volt több ezer német iskolából 1924-ig csak 557-et hagytak meg, s 1932-ig ebből is további 335-öt hatóságilag bezártak, hogy a jelentés idejében már csak 222 iskola maradt a német népcsoport rendelkezésére. A gazdasági és kulturális leszegényi-

lés folyamata annál kirívóbb, mert éppen a felszülézi területekre nézve a Népszövetség közreműködésével még 1924-ben egy szerződés is jött létre Németország és Lengyelország között, hogy mindenik állam a Felsőszüléziából nekijutott részen egymás népkisebbségeit kölcsönösen méltányos kezelésben részesíti. E kölcsönösség ideje alatt külön egyeztető bizottság is működött, melynek elnöke a genfi Népszövetség egyik kiküldöttje volt, a svájci Calonder. Ez a Calonder egy 1933. évi karácsony-előtti diplomáciai beszélgetése során megállapította, hogy a Németországnak jutott Felsőszüléziában a lengyel népkisebbség helyzete megnyugtató, viszont nem az németeké a Lengyelországnak jutott Felsőszüléziában.

A Calonderrel folytatott beszélgetésről, mely Varsóban a gróf Szembeck külügyi alminiszter által adott lakoma alkalmával folyt le, 1933. december 28-án tesz jelentést Moltke német követ. A beszélgetés azért is különösebb érdekű, mert már említett van benne arról a megértést kereső politikáról, melyet a Hitler vezetésével uralomra jutott nemzeti szocializmus akart kezdeni Lengyelországgal. Az erre vonatkozó diplomáciai tárgyalásokat még 1933. május 2-án maga Hitler kancellár indította el, s 1934. január 26-án jött meg ezeknek a tárgyalásoknak az eredménye. Részleteiről érdemes még többet tudnunk, s egy következő alkalommal fogunk ezekről ismertetést adni. Most még csak annyit említünk meg, hogy Calonder a tárgyalások előhaladása feletti örömet emlegette Moltke követnek azon a diplomáciai lakomán, De elmondotta azt is, hogy vannak bizonyos aggodamai. Beck külügyminiszternek van ugyan hajlama a kisebbségi kérdés megértőbb kezelésére, de a vidéki hatóságok másképpen gondolkodnak. Moltke követ jelentésének erre vonatkozó része így szól:

— Calonder kijelentette, hogy Beck külügyminiszterrel folytatott beszélgetése őt nagyon kielégítette, bár nem tudott szabadulni attól a benyomástól se, hogy Beck a maga erős önállósági törekvéssel nagyon ellene van mindenféle nemzetközi ellenőrzésnek. Mindenestre Felsőszüléziában a dolgok lényegesen jobban mennek, ha az ottani hatóságok is a kisebbségek kezelésére nézve a Beck-féle elfogást oszlanák. Sajnos azonban, hogy legkevésbé sem így áll a helyzet, s nagy sajnálattal meg kell állapítania, hogy ebben a vonatkozásban semmi javulást nem hozott az a megértési po-

inkább ostobaság, mert nem használ. Ellenkezőleg, a fájdalmak gyengítik ellenállóképességünket, csökkentik életenergiánkat és sorvasztják testünket. Ezekből a meggondolásokból következik az a hihetetlen kedveltség, melynek a minden fájdalmat azonnal megszüntető

ALGOCRATINE

az egész világon örvend. Ischias és köszvény, czúz és neuralgiák okozta fájdalmat, fogfájást, menstruációs fájdalmakat, hüléses bajokat Algocratine azonnal megszüntet. Algocratine praeventiv szer és gyógyszer, megelőzi a betegséget és gyógyít.

Gyógyszertárakban és drogériákban kapható

litika, ami olyan örvendéses módon megkezdődött Németország és Lengyelország között. Sőt ellenkezőleg, az ő benyomása az, hogy a tartományi hatóságok belsőleg ellenszenvűnek ezeknek a megértési gondolatoknak. Ezek a tartományi hatóságok arra törekednek, hogy a kisebbség elleni éles eljárással ellensúlyozzák a varsói politikát, vagy legalább is bevégezzék tényleget (faits accomplis) teremtsenek az esetre, ha a megértési politika csakugyan előhaladást tudna tenni.

A lengyelországi kisebbségi kérdés kezelésében ez a belső ellenmondás nemcsak fennmaradt, hanem tovább halmozódott. Ez hozta a további végzetes kifejlődéseket. Erről majd egy legközelebbi ismertetésünk fog beszámolni.

b. p.

A skótok mártir királynője

Irtó: Ács István

Ritkán torlódik annyi tragikum egy ember életében, mint a népies fiatal skót királynőben, Stuart Máriaiban. A szép és rokonszenves királynő tragikus sorsa nagy történelmi munkák megírására serkentett tekintélyes írókat. A királynő hősiessége a nagy német költőt, Schiller Frigyeszt a „Stuart Mária” című dráma megírására ihlette. Labanoff herceg 1844-ben 7 kötetes művében ismerteti a királynő életét és halálát. Chalmes 3 kötetes, Strikland Ágnes 1852-ben 5 kötetből, Philipson 1891-ben 3 kötetből álló munkában foglalkozik vele. Ezenkívül igen sok tanulmány jelent meg róla.

Ujabbban, mióta Morus Tamás és Fisher János, az angol hitszakadás két vértanúját, XI. Pius pápa a szentek sorába iktatta, nagy érdeklődéssel foglalkoznak a katolikus hithez való hűséges ragaszkodásért sokat szenvedett és halálra ítélt skót királynő jellemével. Sokan imádkoznak azért, hogy őt is az Egyház szentjei közt tisztelhesük. A fogságban levők, a hitért üldözést szenvedők az ő közbenjárását kérik.

Stuart Mária V. Jakab skót király és Guise Mária francia hercegnő leánya 1542. december 8-án született. Közvetlenül születése után politikai boykotalom központjába kerül. VIII. Henrik angol király a kis skót királynőt el akarta jegyeztetni öt éves Eduard fiával, azzal a szándékkal, hogy így az angol és skót koronát egyesítse. A hazafias skót katolikus párt az eljegyzés ellen tiltakozott, mivel minden áron meg akarták óvni a skót királyság függetlenségét és a katolikus vallást. A skótok már régebben a francia király pártfogását kérték az an-

gol hódító tervek ellen. A kis Mária 6 éves korában erős fedezet mellett Franciaországba vitték, hol a trónörökös (a későbbi II. Ferenc király) jegyezte. Igen jó nevelésben részesült, kellemes megjelenés, lelki finomsága és szép jellege csakhamar népszerűvé tette a francia fővárosban. 16 éves korában, 1558. április 24-én, házasságra lép a trónörökösrel, de már 18 éves korában, 1560. dec. 5-én, özvegy lett a szép királynő. Nemsokára meghalt özvegy édesanyja, ki Skóciában a király halála után régensnő volt. Haza kellett térnie, hogy az ország kormányát átvegye. Míg ő távol volt, különösen atyja halála után, az angol egyházüldözők bujtogatására, Skóciában is túlsúlyba kerültek az Egyház ellenségei. Mikor Mária trónját elfoglalta, már azt követelték, hogy az új vallás legyen az ország vallása. A szentmisét tiltották az egész országban, de a királynénak megengedték, hogy magánképviseletében szentmisét hallgasson. A fiatal özvegy királynő, férjének, édesanyjának halála után elhagyatva, alattvalóinak lázongása és istenkáromlásai közepette, valóságos pokoli kínokat szenvedett. Tamaszt keresett, az ország érdeke is kívánta, hogy házasságra lépjen. Bizott abban, hogy Darnley Henry Stuart, távoli rokona méltó lesz arra, hogy az ország kormányzásában és a katolikus vallás védelmében támasza legyen. 1565. július 29-én lépett vele házasságra. Szomorúan csalódott benne. Erőszakos, durva ember volt, ki csakhamar a skót főemberek haragját is magára vonta. A kis trónörökös születése (1566. június 19.) után pár hónapra levegőbe röptették házát, őt meggyilkolták. (1567. február 10.) Az összeesküvés fejének Bothwell-t tartották, ki azonban a 24 tagból álló legfelsőbb bíróság előtt igazolni tudta teljes ártatlanságát. Bothwell a zavaros időben magához ragadta az ügyek vezetését. 1567. április 24-én elfogatta a királynőt és csak azon feltétel alatt volt hajlandó szabadon bocsátani, ha felesége lesz. A szorongatott királynő ezt az áldozatot is

meghozta. Május 15-én volt az esküvő. Am az országban a béke nem állott helyre. Bothwellnek ellenpártja lázongást szított, a királynőt rágalmazták, szidalmazták, azzal vádolták, hogy férjének gyilkosságában résztvett és férjének gyilkosával házasságra lépett. A lázongók Bothwellt elkergették, a királynőt fogságba ejtik és arra kényszerítik, hogy kis fia javára mondjon le a trónról, amit július 24-én meg is tesz. A fogságból a királyhű csapatok kiszabadítják, de a lázongók legyőzik Mária hű csapatait. Mária menekül az országból. Angliában Erzsébet királynőnek oltalmát kéri. Erzsébet fogságba ejti. A sokat szenvedett 26 éves Mária királynő 20 évig (1587. február 8-ig) szenvedett a fogságban. Tízszor változtatták fogsága helyét. A személyzet igazságtalan és szívtelen magaviselete, a rágalmozások, gyanúsítások, a zaklatások testileg, lelkileg halálra gyötörték. Párthívei szerették volna kiszabadítani. A katolikus uralkodók közbenjártak érte. Minden igyekezet meddő volt. Édes fia, kit kalvinista vallásban neveltek, szintén könyörgött édesanyjáért. Erzsébet még azt sem engedte meg, hogy egyszer is vele találkozzék. Végül azzal vádolták, hogy összeesküvést kezdeményezett Erzsébet élete ellen. Bár csak az örfüggőség elvakult gonosz gyűlölet gondolhat ki ilyen képtelen vádat, mégis a vádat bíróság előtt is letárgyalták. Stuart Mária 16-évesnek mondják ki. Erzsébet 1586. február 8-án aláírta a halálos ítéletet és február 8-án végre is hajtatták.

Mária papot kért, hogy halála előtt a szentségekhez járuljon, azonban kérését megtagadták. V. Sixtus pápa konzekrált szent otyát juttatott el hozzá, melyet tökéletes bánat felindítása után mély áhítattal vett magához. Az utolsó éjszakát imádsággal töltötte el. Reggel 8 órakor keresztrel a kezében bátor léptekkel, derült arccal indult a vécpadra. A kísérő katonatisztnak arra a megjegyzésére, hogy Krisztust nem kezünkben, hanem szívünkben kell hordanunk, azt válaszolta: „Bizony,

Nagy jelentőséget tulajdonít a külföld a Balkán-szövetség küszöbön álló értekezletének

A megbeszélések főtárgya: a háboru távoltartása Délkelet-Európától

Németország nem igényel vezető szerepet a Balkánon

Berlinből jelentik: A *Völkischer Beobachter* „A német gazdaság és Délkelet-Európa” címen azt írja, hogy Németország sohasem akart Délkelet-Európa felett uralmi gazdasági politikát folytatni.

A lap megállapítja, hogy a Balkán-államok és a Duna-medence államai mindig befolyásmentes, független politikát folytathattak és Németország a Balkánon nem igényel magának különleges jogokat.

Bécsből jelentik: A *Neues Wiener Tageblatt* hosszú cikkben foglalkozik a Balkán Szövetség február 2 és 4-ike között megtartandó ülésével. A lap az értekezletnek nagy jelentőséget tulajdonít. A bécsi lap szerint már az a tény, hogy a Balkán Szövetség értekezletének helyévé Belgrádot választották, arra mutat, hogy a szövetséghez tartozó államok független és szilárd politikájukat a jövőben is megőrzik. A balkáni államok külügyminisztereinek összefutételén a főkérdés a Balkán semlegességének és békéjének megőrzése lesz. A tanácskozások ki fognak terjedni Bulgáriának a Balkán Szövetségbe való bekapcsolásának kérdéséről, valamint a velencei találkozó nyomán kialakult újabb magyar-olasz kapcsolatokra.

A bécsi lap megállapítja, hogy a Balkán-államok a blokkpolitika helyett a kétoldali megállapodáson alapuló politika útjára lépnek.

A Balkán Szövetség értekezletének résztvevőit azonban elsősorban az a gondolat vezeti, hogy a háborút távol tartásuk a Balkántól.

Olaszország vezető szerepe Délkelet-Európában

Genf-ből jelentik: A *Der Bund* „Velencei

je ha kezünkben tartjuk Krisztus képét, hogy biztosabban őrizhessük szívünkben.”

A kivégzés előtt az ott álló protestáns lelkész ismét hithagyásra akarta őt csábítani, de a királynő ünnepélyesen kijelentette: „Az én hitem a régi katolikus hit, érte életemet adom. Benned bízom, Uram, Atyám, a te kezéidbe ajánlom lelkemet.”

A hóhér remegve esapott a királynő nyakára és csak a harmadik esapásra hullott le a vértanu királynő feje.

A katolikus skótok még ma is nagy kisebbségben vannak, de szabad remélünk, hogy amint az írországi katolikusok hősiességükkel kivívták győzelmüket, úgy még eljön az idő, hogy a skót katolikusok is megérik vallásuk szabad fejlődését és diadalal ünneplhetik meg vértanu királynőjük emlékét.

Angolországban a nagyevű O'Connel lángbuzgalmú tevékenysége folytán csak 1829-ben kapták meg a katolikusok vallásuk szabad gyakorlatát. Azóta Skóciában is gyarapodik a katolikusok száma. A katolikusok azelőtt a legnagyobb szegénységben és elnyomatásban éltek. Számuk elenyészően csekély volt. Edinburgban 700, Glasgowban 40 katolikus volt. A felszabadulás után néhány év alatt Glasgowban 2400, Edinburgban 8000 volt a katolikusok száma. Jelenleg 600.000 katolikus él Skóciában, tehát a lakosság egynegyedét képezik. Két érsekség (Edinburg, Glasgow) és négy püspökség vezetése alatt 263 plébánián 700 pap működik. A katolikusok áldozatkészsége igen sok iskolát, árvaházat, nevelőintézetet, zárdát tart fenn, szép templomok épülnek, virágzó katolikus sajtó van. A katolikus skótok boldogan gondolnak arra, hogy rövid idő alatt a vértanuk magyából virágzó katolikus élet fakadt.

gévé teszi a Balkán-államok fölötti vezetőséget.

— Kétségtelen — folytatja a lap, — hogy a szovjet esetleges délkelet-európai előretörésének lehetősége szükségessé teszi a Románia és Magyarország közötti normális viszony mielőbbi helyreállítását. Jugoszláviára a Balkán jövődó politikájában nagyfontosságú szerep vár, annál is inkább, mert tagja a Balkán-Szövetségnek és szövetségi viszonyban van Romániával.

Olaszország két Fekete-tengeri támaszpont átengedését kérte Törökországtól

Zürichből jelentik: (Dunaposta) Bukaresti diplomáciai körökből nyert értesülés szerint Olaszország felkérte Törökországot, hogy engedjen át a Fekete tenger mellékén két haditengerészeti támaszpontot. Anglia és Franciaország hírszerint pártfogolja Olaszország óhaját és azt hiszik, hogy a szovjet uniónak az olasz kivánság teljesítése esetén nem lesz módjában többé nyomást gyakorolni a Balkánra, vagy a Közelkeletre.

A szovjet a Keleti tengerről bizonyos számú tengeralattjárót helyezett át a Fekete tengerre.

Német illetékes helyen semmit sem tudnak az Oroszország és Finnország közötti közvetítésről

Berlinből jelentik: Politikai körökben a legnagyobb kétkedéssel fogadták azokat a külföldi híreket, hogy Németország a szovjet és Finnország között közvetítő szerepet akarna vállalni, sőt, hogy ilyen közvetítés már folyamatban is volna.

Illetékes német helyen kijelentik, hogy a kül-

ügyminisztérium sohasem bocsátkozik olyan vállalkozásokba, amelyek eleve kilátástalanok. Mindenesetre figyelmet keltett Berlinben az a körülmény, hogy az állítólagos német közvetítésről szóló hírek először az olasz sajtóban láttak napvilágot.

Holnap

nyílnak meg a SZERENCSE KAPUI

MA A SORSJEGY-ÁRUDÁK ESTE 11 ORÁIG VANNAK NYITVA

AZ ÖN SZÁMÁRA IS

HOLNAP LESZ AZ ÁLLAMI SORSJÁTÉK H U Z Á S A.

Vásároljon sorsjegyeket

Az állami sorsjáték

**„KEREK A PÉNZ
ÉS MINDENFELE GURUL”...**

... miért ne gurulna Ön felé is ha SORSJEGYET
VÁSÁROL az

AURORA

SORSJEGYARUDANÁL AZ ÁLLAMI SORSJÁTÉK
január 15. - iki és 18. - iki huzására?

Helyi cím: „UNION“ Oradea, B-dul Regele Ferdinand No. 1.

AZ EGYHAZ ELETEBŐL

Finnország egyházi helyzete

A kereszténység már az első évezred hajnalán megjelenik az „Ezertó” országában. 992 körül már áll Finnországban a Walamo-kolostor. A kereszténység elterjedése békés úton történt a svédek megtéréseivel kapcsolatban. A svédek politikai célból is terjesztették. Finnország 500 évig maradt még ezután svéd fennhatóság alatt. Ebben az időben a finn püspökök is az upsalai érsek joghatósága alá tartoztak. 1300 óta Abo a püspöki székhely. Az első finn nemzetiségű püspök, Magnus építéskor itt fel a székesegyházat. A középkor végén 200 plébániája volt az országnak.

Luther vallási forradalmával a svédek útján találkoznak. A svédek erőszakosan vitték itt végbe a hitújítást. Az egy katolikus püspökség helyett két luteránust állítottak fel; később ötre emelkedett a püspökségek száma. A katolicizmus szempontjából nem jelentett lényeges változást az, hogy Finnországot 1809-ben személyi unió formájában Országához csatolták és a XIX. század folyamán erőszakos eloroszosító törekvések érvényesültek. 1869-ben jelent meg az a luteránus egyházi törvény, amely megengedi a vallásváltoztatást. A katolikusok csak 20 évvel később kapták meg a szabad vallásgyakorlás jogát.

A katolikusok száma Finnországban jelenleg nagyon csekély. 1300 katolikus él ebben az országban és még ezeknek is egy része külföldi: lengyel, francia, német, litván stb. Finn megtérésekről csak az elmúlt évtizedben lehet beszélni. Nem régen lett katolikusá Mannheim tábornok leánya is.

A katolikusok négy plébániában tömörülnek. Ma már finn nemzetiségű papjaik is vannak. Két folyóiratot adnak ki, amelyek nagy küzdelmek árán teljesítik hivatásukat. A négy plébánia egy apostoli vikáriátust alkot, amelynek vezetésével a Szent Szék hol'and Szent Szív-szerzeteseket bízott meg.

A horváth katolikusok egyházi szervezetsége

Zágrábról jelentik: Zágráb a katolikus horvát nép központja és érseki székhely. A zágrábi érsekséghez három püspökség tartozik: a djakovói, a senji és a kreuzi. A zágrábi érsekséget 1093-ban állították fel s így egyike Dél-Európa legrégebb alapításainak. Egmillió hétszázötvenezer hívőt számlál és háromszázötven plébániája van. Az érseki székesegyház művészi szempontból is nevezetes alkotás. A djakovói székesegyház híres kupolájának az átmérője 180 láb. Senj székesegyháza a XII. században épült a normannok építészeti stílusában. Kreuzban görög katolikus püspök székel, aki az összes görög katolikus horvátok főpásztora.

Mit ér a hitetlenség

Luzernből jelentik: A svájci szabadgondolkodók mozgalmanak egyik neves vezére nemrégén halt meg. Halála előtt a következő levelet írta egyik barátjának:

„Kedves Barátom! Nemsokára itthagynom ezt a világot. Ön tudja, hogy gyermekkoromtól kezdve mindig csak nevettem a vallásos eszméken. Abban a pillanatban, amikor lelépni készülök az élet színpadáról, be kell vallanom, hogy egész életem egy durva, ostoba tévedés volt és hogy ezáltal népemnek óriási károkat okoztam. Ma már tudom, hogy rendes polgári társadalmat nem lehet materializ-

musra és istentelensége építeni. A bennünket környező titkok vallásos megvilágítása az emberi értelem számára talán homályos, azonban a szabadgondolkodók magyarázkodásai egyenesen zavaróak és egyáltalán nem megnyugtatók: ami pedig a legfontosabb, a halál órájában semmi vigasztalást sem nyújtanak. Ha előbb rájöttem volna erre a

Károly király és Mihály trónörökös háromnapos vadászatot vett részt Aradmegyében

Gazdag zsákmánnyal ért véget a jólsikerült vadászat

Aradról jelentik: Az aradi vadászati főfelügyelőség hivatalosan közli:

„Január 9., 10. és 11. napjain, háromnapos királyi vadászat volt Aradmegyében a holombusi, ágyai és somosi erdőkben. Ófelsége, az uralkodó kíséretében ott voltak Mihály nagyvajda, trónörökös, Mocsoni fővadászmeister, Sutu hereg, Manu tábornok, Plagino, a sportfőszövetség elnöke, gróf Pálffy Pozsonyból, Lachovary meghatalmazott miniszter, Lacheman,

Radu őrnagy-szárnysegéd, Saulescu vadászati főfelügyelő és Boeru, az udvari vadászati iroda igazgatója. A vadászat során elejtettek 3605 fácánt, 924 nyulat, 5 rókat és 28 ragadozó dunda. Ófelsége a király egyedül 886 vadat terített le, míg Mihály trónörökös vadászatzsákmánya 745 állat volt. A vadászatot Sorocriu Eugen őrnagy, aradmegyei vadászati főfelügyelő vezelte, akit II. Károly király, saját névbetűivel ellátott aranyéremmel tüntetett ki.”

Német nagy bombavető repülőgép London felett

Az angol légelhárító ágyuk eredménytelenül tüzeltek a német repülőgépre

Londonból jelentik: A háború kitörése óta elsősorban sikerült nagy bombavető német repülőgépek London fölé jutnia. Pénteken délután 1 óra tájban Kent felől a német bombavető repülőgép áttörte a védelmi vonalat és a Themse mentén London fölé repült. Az angol légelhárító ágyuk hevesen tüzeltek rá de eredménytelenül. A német gép nem dobott le bombákat. Három angol repülőgép szállt fel a német bombavető üldözésére.

További részleteket nem közöl az angol jelentés.

A vizsgálat megerősítette, hogy angol bombák hullottak dán területre

Stockholmból jelentik: A dán hatóságok megállapították, hogy a dán területre hullott bombák angol eredetűek. Angol részről elismerik, hogy a dán hatóságok megállapítása megfelelhet a valóságnak. Kijelentették, hogy a vizsgálat lefolyása után készek megtéríteni a január 10-ikén véletlenségből okozott károkat.

valóságra, nyilvánosan kijelentettem volna az emberek véleményére való tekintet nélkül. Felhatalmazom tehát Önt, hogy halálom után nyilvánosságra hozza leveletem.”

Eddig a levél, amelyhez nem kell semmiféle magyarázat.

Katolikusok Litvániában

Kaunasból írják: A katolikus Bibliaterjesztő társaság szép eredménnyel működik Litvániában. Most adták ki az Ujszövetséget litván nyelven egy 20 ezer példányos kiadásban. A kiadás rövid idő alatt teljesen elfogyott, úgyhogy most egy másik 25 ezres kiadást készítenek elő.

Nemrég nyitották meg Kaunasban a Katolikus Szociális Nőiskolát, amelyben hitoktatók, társadalomgondozók és óvónők nyerne alapos kiképzést.

A litván katolikusoknak erős katolikus sajtójuk van. Napilapjuk címe: „XX. Anzias” (XX. Század). A nép számára hetilapot adnak ki „Musi Laikrasti” (A mi újságunk) címen. A rádióban is helyet kapott a katolikus apostolkodás. Az adóállomások műsora minden nap imádsággal kezdődik; ünnepnapon és vasárnapokon szentmisét és szentbeszédet közvetítenek.

Elhalasztották az oberammergaui passziójátékokat

Berlinből jelentik: Az oberammergaui passziójátékok intézőbizottsága a háborúra való tekintettel elhatározta, hogy az 1940-re tervezett passziójátékokat a háború befejezése után a jövő évre halasztja.

BRAUCHITSCH, GAMELIN, GORT

Három katonaegyéniség
Irta: CSISZÁR BÉLA

Amióta megindult a háború, a világsajtó kedvelt témája a küzdő felek hadseregparancsnokainak pályafutása. A lapokban a portrék és életrajzok serege látott már napvilágot s még egyre jelennek meg a méltató és életleíró cikkek, amelyek több-kevesebb hírséggel és hőszédűséggel igyekeznek megleveníteni a német és francia és az angol hadseregparancsnok jellemét. Arra azonban tudommal még nem vállalkoztak, hogy megpróbálják összehasonlítani ezt a három nagy katonát: nem azért, hogy az egyező vonásokat kiemeljék életükből és egyéniségükből, hanem, hogy az egyik jellemző vonása kiemelje a másik jellegzetes jegyét. Az összevetés sok érdekes részletre tapinthat rá, amire esetleg másképpen nem jönne rá az ember. Rejtett és meglepő mozzanatokra hívja fel a figyelmet és tán még arra is feleletet adna, hogy, ha az illető főparancsnoktól függne, melyik vinné közülük győzelemre országa zászlaját.

Noha mind Brauchitsch, mind Gamelin és Gort erős, elítő és határozott egyéniség, mindhárom pályafutásában és egyéniségében felfedezhetők egyező vonások is, bár ezek eléggé ritkák. Pályafutásukból ilyen egyező vonás például az, hogy mind a hárman régi katonacsallád sarjai. Ez lehet véletlen egyezés is, bár meg kell gondolnunk, hogy a nemzedékeken át ható erős családi hagyomány nemcsak az elindításkor játszott szerepet, hanem jóval inkább további pályájukon: mindegyiket ezek az ősi tradíciók segítették előbbre, ez tette lehetővé, hogy felemelkedjenek mai díszes pozíciójukig s megfeleljenek a beljük helyezett legfelső bizalomnak. Egyéniségük alakulására is befolyással volt kétségkívül. Ez hajtotta őket, hogy még kiválóbbak legyenek, becsüyük ne elégjöljön ki egy hadseregparancsnoki tisztséggel vagy egy államparancsnoksággal, esetleg a vezérkarnál vitt közpénzüri szereppel, hanem magasabba törjenek és kifejlesszék tudásuk és tehetségük legjavát. Von Brauchitsch ősi porosz katonacsallád sarja, atyja lovasgenerális, majd a hadiakadémia igazgatója. Gamelin családja a forradalom óta több neves tábornokot adott Franciaországnak. Apja résztvett a solferinói csatában, nagyatyja, Ulrich tábornok Strassburg katonai kormányzója volt. Lord Gort ezirtügy neves katonaezőkkel dicsekedhetik. Az egyik, lord Prendergast Irországban hódít. A másik lord Vereker a francia expedíciós csapatokat győzi le. És még se vége, se hossza a kevésbbé neves katonaezőknek.

Pályafutásukban is sok az érintkező vonás. Kiváló katonanyag mind a három, a hadiiskola első növendékei, karrierjük gyorsan emelkedő. Egyik sem protekciós egyéniség, amit kivívniuk a maguk erejéből vívják ki. A világháborúban mind a három a harctéren van és nem a mögöttes országrészben vitézkedik. Brauchitsch 1914-ben vezérkari százados s résztvesz Lüttich megrohanásában, majd végig a fronton marad. Gamelin Joffre jobbkeze a főhadiszálláson, a marnei csata egyik győzője (ő dolgozta ki a győzelemhez vezető csata haditervét), azután kihelyeztetik magát a frontra, először a híres elzászi vadászok brigádjának a vezetője lesz, később pedig a híres vasdivízió — ezredesi rangban. 1917-ben visszahívják a vezérkarba, de ő a fronton marad. A Sommenál szembe került Brauchitsch-sal, mintegy 30—40 méter választotta el lövészárkaikat. De itt van Gort is, aki ekkor még százados és az angol főparancsnok, lord Haig szárnysegéde. Résztvesz a marnei csatában s több bátor vállalkozásban. Mind a hárman számtalanszor sebesülnek meg, remek kitüntetéseknek és nemcsak feljebbvalóik, hanem csapataik szeretetét és becsülését is ki vívják. A háború után rövid időre szétválnak útjaik: Brauchitsch a nagyvezérkarhoz osztják be. Gamelin fontos küldetésben Braziliába és Szíriába megy. Gort pedig — bevonul a camberlyi vezérkari iskolába, hogy pótolja ismeretét és továbbképezze magát. Mint ezredes már nem vennék fel, erre inkább lemond arról a rangjáról és századosként lesz az iskola növendéke. Azután tanára lesz az intézetnek, majd őt is külföldi misszióba küldik ki. És végül mindháromnak egyező a sorsa a legfőbb pozíció elnyerésében is.

Brauchitsch és Gort — főleg a második — voltaképpen megelőzi több rangidős társát, Gamelin pedig azzal nyeri el a főparancsnoki tiszteletet, hogy — visszatartják a szolgálatban, mert őt tartják a legkiválóbbnak és a legmegfelelőbbnek erre az állásra.

Egyéniségükben is sok közös vonást talál az összehasonlítás. Ilven például erős határozottságuk és higgadságuk. Egyik sem kapkodó vagy habozó jellem, a helyzetet villámgyorsan átlátják és levonják nyomban minden következtetést. Bámulatos higgadságuk. Nyugodtan, szinte szenttelenül mélyednek el a különböző helyzetek megvizsgálásába, tanulmányozásába, adták ki rendelkezéseiket. Higgadtan mérlik le az esélyeket és gyorsan döntenek. A harctéren, a világháborúban már behizonyították, hogy bátor katonák és nem rettennek meg a veszedelmektől. Mind a három rendkívül precíz és pontos, nem is tűr el pontatlanságot, vagy a tökéletes rendtől bármilyen csekély eltérést. Nem vérszomias hadvezérek, tetteiket a katonákkal való takarékoskodás jellemzi. Egyek abban is, hogy tökéletesen tudói a haditudomány minden ágazatának. Mind a hárman megmutatták, hogy kitűnő stratégák is: Brauchitsch tette le ebből eddig a legnagyobb és lefényesebb vizsát a lengyelországi hadjárat alkalmából, amelynek villámsikerre teljes mértékben az ő érdeme. Gamelin és Gort a világháborúban dobították. Óvatosságukra jellemző eddigi hadviselésük. Harcászati tudományukat a jelenlegi háború is bizonyítja. Sem angol, sem francia részről nem kockáztatnak, hanem bevérlik az alkalmas pillanatot a döntő támadásra.

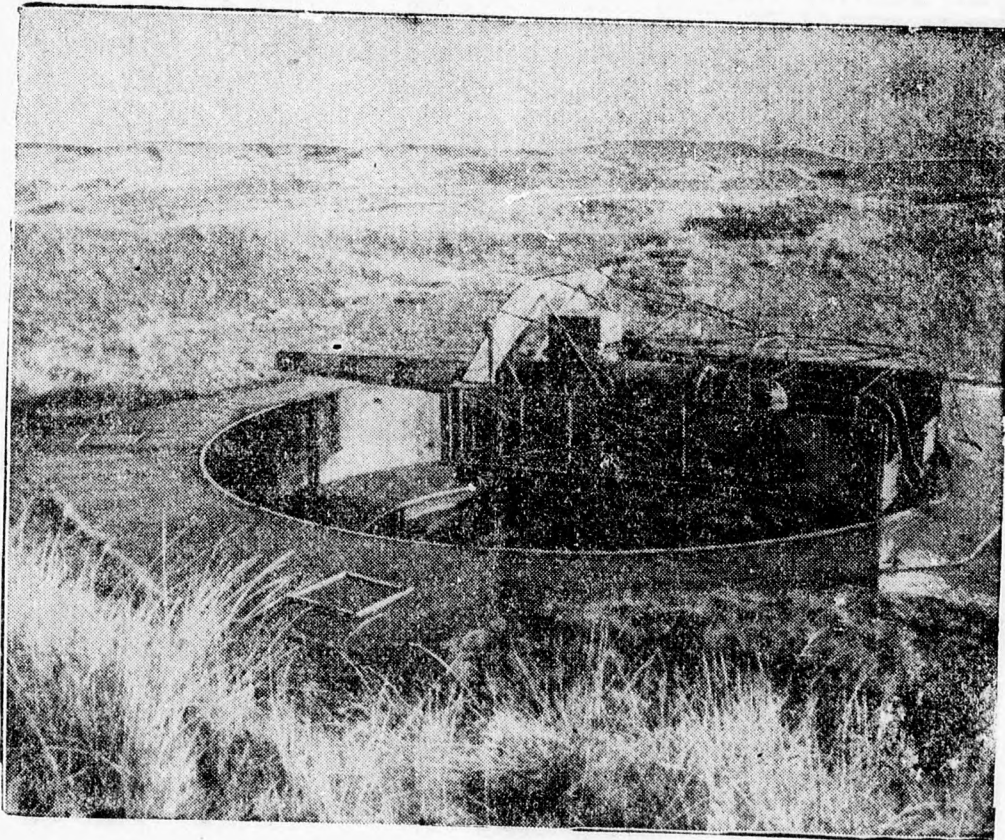
Sokkal érdekesebb azonban az, amiben különböznek egymástól. Itt is érdekes azonban egymás mellé helyezni portréjukat Brauchitsch, ha nem lenne aranyra egyéni, bátran a porosz katonatiszt típusának lehetne mondani. Ennek a típusnak jellemző jegyei a következők: nedűns és pontos; százszázalékos katona, ki büszkén tekint és hivatkozik őseire, valamint katonai mintaképeire. Moltkéra, Nagy Frigyesre, Clausewitzre, Scharnhorstra és Hindenburgra: hihetetlen munkabírású; hadseregben gondolkodik, remek stratégia, minden részletet kitűnően ismer s nála minden részlet pontosan egybevá: katona, katona és semmi több. Persze, Brauchitsch egyéniség is s ezért ment maradt

tőle minden poroszos vonás, amely bizonyos érzelmi mozzanatokban jelentkezik; hajlékony gondolkodású katona, kapacitálható, de nem befolyásolható. Amit elhatároz, azt kristálytisztán látja maga előtt és a legapróbb részletekig végrehajtja. Biztos kézzel irányít s behatóan ismeri a hadseregnek és a hadviselésnek, ennek a bonyolult gépezetnek minden egyes kerekét és rugóját. Konzervatív elme és következetes logikával gondolkodik.

Gamelin a jó francia katona típusa, de amelyet követéreméltó egyéniség is. A magasképzett katona mintaképe, mondhatni: a legszakképzettebb katonák egyike. A haditudomány hőse-lője és művésze. Őt mondják a klasszikus hadvezérnek, aki Napoleont és Hannibalt vallja mintaképének. A kezdeményező szellem és a gyors cselekvés — ez a katonai főkövetelménye, mert az a meggyőződése, hogy enélkül a katonatiszt mitsem ér. Számos fontos és ragyogó megállapítás származik tőle, mint például ez is: „A katona számára az első parancs a gondolkodás. Gyorsan kell cselekedni, de ennek nem szabad kizárnia az alapos és józan megfontolást.“ Pályafutása változatosabb és szétágazóbb volt, mint német kartársáé, a gyarmatokon kezdte, úgy érkezett el Franciaországba, a háború után újból szétnézett és tanult a világban, hogy végül is élére álljon a francia haderőnek. Ő a világlátott katona típusa, noha ebből oly kevés van Franciaországban. Mindent tud és mindenről értesülve van. Majdnem filozófiai doktorátust tett. De katonai érdemeiért kapta meg a „magasabb kitüntetés“, a hadseregtábornoki rangot már jó ideje.

Gort a legkülönösebb hadseregparancsnok. Jellemre nézve kegyetlen, mint egy „tigris“ (legálább is ezen a néven emlegetik egész Nagy-Britanniában), tehetségére nézve elsőrangú szervező, katonai tapasztalatai tekintetében pedig hosszú iskolára tekinthet vissza. Pályája nem úgy indult, hogy abból következteni lehetett volna mai pozíciójára. Mar majdnem nyugdíjban volt, amikor a hadügyminiszternek megakadt rajta és munkáján a szemé s a ranglétra sok fokozatát átugorva alezredeből néhány hónap leforgása alatt az angol nagyvezérkar főnöke lett. Rosemájújan azt a hírt terjesztették róla, hogy karrierjét annak köszönhette, hogy egyszer, még 1935 januárjában Svájcban karambolja volt az ugyanott sző Hore-Belisha hadügyminiszterrel. De akik ismerik, tudják róla, hogy tehetségének érdeme a gyors emelkedés. Harminckét tábornok volt fölötte, amikor egyszerű alezredeből egy hónap alatt ezredes, majd tábornok, majd vezérkari főnök lett s ezért érthető az ellene megindult pergőtűz. Páratlan szervező, ő teremtette újjá a megrokkant angol területiális haderőt, elképzelhetetlenül nagy tisztítást vive véghez a hadügyminisztériumban, a tisztikarban és a vezérkarban. A hadkötelezettség bevezetése is az ő érdeme. Katonái szeretik, másutt nem örvend túlságosan nagy népszerűségnek.

Íme, nagy vonásokban a három nagy hadseregparancsnok egyénisége.

Orléáni légharító német ágyú az északi tengerparton. A páncéltoronyba épített ágyú minden irányban védelmet biztosít.

JÓ ÉV jól kezdődik...
 Ha sorsjegyet vásárol a
MERCUR SORSJEGYÁRUDÁNÁL
 megnyerheti a
 10.000.000 leis főnyereményt.
 Keresse fel még ma a
MERCUR
 sorsjegyarudát!

és vásároljon sorsjegyeket a
JANUAR
 15.-iki és 18.-iki
 HUZÁSOKRA.

ALLAMI SORSJATEK

Helyi cím: „Dacia“ Bank Oradea, B-dul Reg. Ferdinand 9

Harminc napon belül be kell szolgáltatni a polgári lakosság birtokában levő fegyvereket, lőszert és robbanóanyagot

A VI. hadtestparancsnokság 8-as számú rendelete

Kolozsvárról jelentik: A hatodik hadtest parancsnoksága az alábbi, nyolcas számú rendeletet adta ki:

Mi, Vasilescu Cristea a hatodik hadtest parancsnoka:

A Hivatalos Lap 34. számában (1938 február 14.) megjelent 856. számú királyi rendelet alapján, amely ostromállapotot rendelt el az ország egész területén, a közrend és az állam biztonságának biztosítása érdekében elrendeljük:

11. szakasz. Mindazok a lakosok, akiknek birtokában fegyver, lőszer, vagy bármiféle robbanóanyag van, az 1924. december 24-én kelt fegyvertartási és viselési törvény alapján, valamint e hadtest rendelkezései alapján, kötelesek a rendelet megjelenésén utáni harminc napon belül letétbe helyezni azokat, városokban a kerületi rendőrkapitányságokon, falvakban a csendőrállomásokon.

2. szakasz. Azok, akik a fentjelölt időn belül letétbe helyezik a birtokukban levő fegyvereket, lőszerket és robbanóanyagot, minden-

nemű büntetés alól fölmentetnek.

3. szakasz. A fentjelölt határidő letelte után, mindazokat, akik áthágják a törvény rendelkezéseit, egy hónaptól 2 évig terjedő börtönbüntetéssel büntetik, az 1938 február 14-ről kelt ostromállapotot elrendelő törvény 5. szakasza értelmében, a II. Károly büntetőtörvénykönyv által előírt mellékbüntetések beszámításával.

4. szakasz. Ezeknek a kihágásoknak a megállapítása az ostromállapotban lévő terület katonai, rendőri és polgári hatóságainak hatáskörébe tartozik.

5. szakasz. Jelen rendelkezést, amely 1940. január 15-én lép érvénybe, ki kell függeszteni az utcákon, köz- és magánintézmények helyiségeiben.

Kelt a hatodik hadtest parancsnokságán, 1940. január 13-án.

A hatodik hadtest parancsnoka:

Cristea Vasilescu, Alex. Parbu,
hadosztályfőbornok, hadbíró-őrnagy.

Magyar származású mozdonyvezető hőstette:

Nagyméretű vasuti szerencsétlenséget hártott el Brassó közelében a mozdonyvezető lélekjelenete

Brassóból jelentik: A Brassó melletti Derestye község vasuti állomásán vasuti szerencsétlenség történt, amelynek négy halottja és egy súlyos sebesültje van.

A 4853 számú tehervonat, amelyet Kiss Károly 47 esztendőes brassói, Muntenia utca 2. szám alatt lakó mozdonyvezető vezetett, menetrendszerinti időben indult el Ploestiről. A tehervonatot Felsőtömös állomáson átalakították. Derestye állomás előtt, 12 óra 30 perckor a mozdonyvezető azt látta, hogy a jelzőkészülék „szabad”-ot mutat és erre megadta a „fékezni” sipjelet. A megismételt sipjelzések ellenére a mozdonyvezető megdöbbenve észlelte, hogy a lejtős pályán teljes sebességgel rohanó vonatot nem fékeztek le. Újból sipjeletet adott le, de ekkor már az 57 kocsiából álló rohanó tehervonat az állomás közvetlen közelébe ért. A mozdonyvezető észrevette, hogy a harmadik sín-páron, ahová neki kellett volna bevezetnie a tehervonatot, a bukaresti személyvonat áll.

Kiss ebben a pillanatban ellengőzt adott és a mozdony gőzsípjával leadta a „riadó” jelzést. Az

ellengőz folytán a tehervonat hirtelen megállott. A váratlan fékezés miatt a vasuti kocsik egymásnak estek. A hatás borzalmas volt. A nehéz és többnyire árúval megrakott kocsik gyufaszázként törtek össze. A fagyos éjszakában a vasuti állomás személyzete, a személyvonat közönsége azonnal a mentési munkálatokhoz látott. Az összeroncolt, egymás hegyén-hátán fekvő vasuti kocsik alól négy holttestet húztak ki. Serbanescu Vasile, Plesea Georgehe vasuti fékezők és Pársanu Vasile katonai szolgálatot teljesítő CFR katonai holttestét sikerült felismerni, míg egy holttest személyazonosságát nem lehetett megállapítani.

A katonai és polgári hatóságok, valamint az államvasutak vezetősége párhuzamosan vezetik a vizsgálatot. Megállapították, hogy Kiss Károly mozdonyvezető páratlan tömegszerencsétlenséget hártott el akkor, amikor a tehervonatot a holtvágányra irányította. Ha a tehervonat teljes sebességgel belerohan az állomáson vesztéglő személyvonatba, úgy a szerencsétlenség méretei katasztrófálisabbak lettek volna.

* A női betegségek gyógykezelésében a természetes „Ferenc József” keserűvíz gyakran alkalmaztatik, mert reggel éhgyomorral egy pohárral könnyen bevehető, rendkívül enyhe hashajtó hatása pedig gyorsan és minden kellemetlenség nélkül jelentkezik. Kérdezze meg orvosát.

A török vizeken zátonyra futott a Bukaresti nevű román hajó

Bucurestiből jelentik: A Fekete Tengeren dühöngő rettenetes vihar a Dardanellák közelében érte a Bukaresti nevű román vegyes-hajót. A gözös parancsnoka a szerencsétlenség elkerülése céljából elhatározta, hogy az Imbros sziget védelmébe, csendesebb vizekbe vezeti a hajót. Ideérve azonban a hajó sziklaszirtre futott. A személyzet először a maga erejéből akarta megmenteni, de minden fáradozása hiábavalónak bizonyult. Ekkor értesítették a török hatóságokat, amelyek vontató hajókat küldtek a helyszínre. A mentési munkálatok a legutolsó jelentések szerint még folynak. A Bukaresti január 6-án indult el a constantai kikötőből, fűrészáruval megrakva, Szaloniki felé.

Nagyvárad város pénzügyi osztályának hirdetménye

Felhívjuk az összes érdekelt adófizetők figyelmét, hogy a közigazgatási törvény szabályrendelete értelmében 1940 február 1-ig írásban kötelesek bejelenteni minden olyan változást, mely a köz- és illetményekre vonatkozólag az 1939/40 pénzügyi évben történt, így: a bérlokk bejelenteni tartoznak lakásváltozásukat, kimutatván, hogy melyik utcából hova költöztek és mennyi bruttó hárbért fizetnek. — továbbá az új lakásuk hány lakószobából áll. Be kell jelenteni továbbá a kereskedőknek és iparosoknak, ha kereskedelmi vagy ipari helyiségüket az 1939 év folyamán átköltöztették, vagy ha a helyiség megnagyobbodott. Be kell jelenteni ugyancsak az évközben kihelyezett cégtáblákat, az újonnan alkalmazott és adóköteles férfi és női szolgazemélyzetet, valamint az eddig nem létezett lovakat, kutyákat, járdába vágott nyílásokat, gőzfűrészeket és az eddig ki nem adott hűtőszobákat, egyszóval minden olyan adóköteles tárgyat, amelyik eddig nem volt bejelentve vagy nem létezett.

Ugyancsak írásbeli bejelentést kell tenniük mindazon közmunkára kötelezett férfiaknak, akik meg akarják változtatni közmunkájukra vonatkozó 1939 évi bejelentésüket, tehát természetbeni munka helyett fizetni akarnak, vagy fordítva, továbbá írásbeli bejelentést tartoznak tenni mindazok, akik 1940 április elsejével betöltik a 21-ik életévüket, vagy ugyanezzel a dátummal betöltik 60-ik évüket és így már nem kötelezhetők a közmunkákra.

Nyomatékosan felhívjuk az érdekelt adófizetőköt, hogy saját érdekükben tegyék meg a fentebb felsorolt esetekre vonatkozó bejelentésüket, annál is inkább, mert ellenkező esetben alkalmazni fogjuk a „pénzügyi eljárások egyesítésére vonatkozó törvényben előírt büntetéseket.

A pénzügyi osztály.

Szolgálatos gyógyszertárak Nagyváradon:

Vasárnap Nagyváradon a következő gyógyszertárak tartanak szolgálatot:

„Szent Antal” Bv. Reg. Ferdinand. Tel. 13-55.
 „Kigyó”, Piata Regina Maria. Tel. 29-63.
 „Csillag”, Str. N. Iorga 1. Telefon 25-51.
 „Aranykereszt”, Piata Unirii (Zsigmondovits és Barla). Telefon 28-52.
 „Diana”, Str. Astra No. 18. Telefon 32-57.

Hétfőn a következő gyógyszertárak tartanak szolgálatot:

Madonna, Str. Sztaroveszky No. 1. (Dr. Medvigy). Telefon 30-20.
 Fehér Kereszt, Bulevardul Regele Ferdinand No. 2. (Pacala).
 Cleopatra, Str. Avram Jancu 2. telefon 15-15.
 Szent Ferenc, Str. Cuza Voda No. 24. Telefon 17-47. (Csanda).
 Szent László, Piata Bisericej No. 1. Velence, Tomuloutér, (Hegedüs).

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Nagyvárad, II. Károly király-út 5. sz.

ELŐFIZETESI ÁRAK: Belföldön: Egész évre 900 félévre 4 negyedévre 225, egy hónapra 75 lei.
Magyarországon: Egész évre 50 P. félévre 25 P. negyedévre 15 P. Egyes szám ára 20 fillér. vasárnap és ünnepeken 24 fillér.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037
Telefon: 12-27.

Időjárás

A bucaresti időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Mérsékelt északi nyugati szél, sok helyen köd, többfelé havazás. A hideg mérséklődik.

KET SZENTTÁVATÁSRA KÉSZÜL A VATIKÁN. Vatikánvárosból jelentik: Hivatalos közlés szerint a vatikáni bazilikában a közeljövőben két szenttávatás és öt boldogtávatás lesz. A szentté, illetve boldogtávatandók közül három francia, három olasz és egy spanyol nemzetiségű.

Marta dr királyi helytartó Pacha püspök estebéjén. Temesvár. Saját tud. Pacha Ágoston dr megyéspüspök ünnepi estebédét adott, amelyen megjelent Marta Alexandru dr királyi helytartó. Az estebédre hivatalosak voltak a királyi helytartóság, a katonai parancsnokság, a megye, az ítélőtábla és a város vezető egyéniségei. Megjelent Baran Coriolan dr főpolgármester, volt belügyi alminiszter is, valamint Martzy Mihály tanár, a Magyar Népközlöny bűnügyi vezető elnökhelyettese és Riesz József dr, a német népközlöny vezetője. A papság részéről megjelentek egyrészt Kayser Lajos papai prélat, nagyprépost és Unterwöger Lotár dr kanonok, papneveldési rektor, másrészt Walter József dr kanonok, püspöki irodavezető és Héber János püspöki titkár.

ORION

telepes kis-szuper rádió. Nagy teljesítmény — Olcsó ár. Rendkívül kis fogyasztás!

RAJZ mérnök, Nagyvárad, Str. Coșbuc 9.
Telefon: 25-12

ÁLTALÁNOS, TITKOS VÁLASZTÓJOGI TÖRVÉNY JUGOSZLÁVIÁBAN. Belgrádból jelentik: A minisztertanács jóváhagyta az általános titkos választójogi törvényjavaslatot. A törvényjavaslat értelmében minden huszonegy éven felüli állampolgárnak szavazati joga lesz.

Helyszínen ellenőrzik a szolgabirodságok működését a megyefőnökök. Bucarestből jelentik: A belügyminiszter rendeletet irt alá, mely szerint a megyefőnökök mentől gyakrabban a helyszínen kell ellenőrizni a szolgabirodságok működését és a program összeállítását. Ugyanakkor a faivak kulturális és lelki életét is ellenőrzik.

MEGHALT NISTOR RENDŐRKAPITÁNY. Nagyvárad. Saját tud. Néhány héttel ezelőtt Nistor Vilmos rendőrkapitány a nagyváradai rendőrség bejelentő hivatalának főnöke Bihar-püspökiben le akart szállni a vonatról és a kerekek alá került, amelyek mindkét lábát levágták. A köztszeteletnek és megbecsülésnek örvendő rendőrkapitányt be szállították a kórházba. Állapota azonban nem javult és szombat délelőtt meghalt. Temetése hétfőn délután 4 órakor lesz.

Felfelvételt kértek egy aradi pénzügyigazgatási sikkasztás ügyében. Temesvár. Saját tud. Az aradi pénzügyigazgatóságon még 1926-ban magyarországi sikkasztást fedeztek fel. Prokopovics József, a letéti osztály főnöke az aradi temetőben, anyja sírjánál öngyilkosságot követett el és ennek kapcsán hivatalvizsgálat indult meg. Közel kétfélmillió hiányt fedeztek fel a vizsgálat adatai alapján vád alá helyezték Miklós Géza pénztárost és Prokopovitsné, az öngyilkos feleségét. A törvényezék a pénztárost három, az aszszonyt két évre ítélte, a fellebbezési tárgyaláson azonban az ítéletet súlyosították és mindkettőjüket egyenként öt évre ítelték. Az elítéltek most a temesvári bünyügyi bíróságon ügyük újrafelvételét kérték. A bíróság azonban a megtartott tárgyalás után ezt a kérelmet elutasította és egy az ítélet jogerős marad.

JUGOSZLÁVIA UJ VEZÉRKARI FŐNÖKE. Belgrádból jelentik: Kosics tábornokot, Belgrád eddigi erődpáncsnokát, vezérkari főnöké nevezték ki. Az új erődpáncsnok Nedics, volt hadügyminiszter lett.

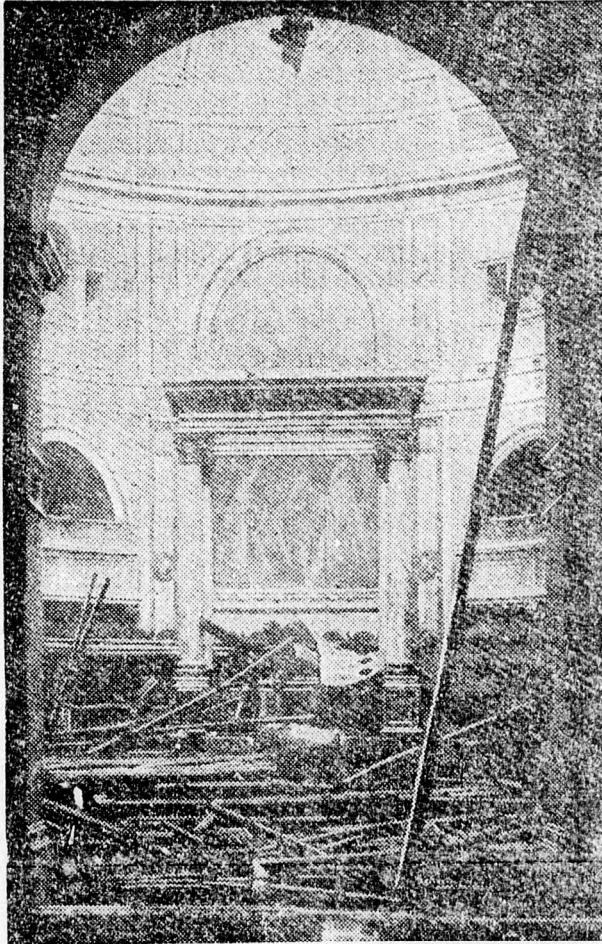
Halálozás. Temesváron 61 éves korában elhunyt Nowy Ottó, a Rosica nyugdíjasa, a „Mirit” vállalkozás cégjegyzője. Az elhunyt, köztszeteletben állt polgárembert felesége, szünetelt Mártin Alma, gyermekei és kiterjedt rokonság gyászolja.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTERIUM KÖZLEMÉNYE AZ UJ GYÓGYSZERTÁRI TÖRVÉNYRŐL. Bucarestből jelentik: A gyógyszerárakra és a drogériákra vonatkozó most készülő törvényről érdekeltek személyek a valóságnak meg nem felelő híreket terjesztettek. Az egészségügyi minisztérium ezzel kapcsolatban közli, hogy a törvény összeállításánál nincsenek figyelemmel személyes érdekekre, csak a legszigorúbban azt a szempontot követik, hogy a törvény az egész ország egészségügyét szolgálja és főképpen a szegényebb néposztálynak siessen segítségére. Az egészségügyi minisztérium legfőbb gondja, hogy biztosítsa a gyógyszerek minőségét, azok minél könnyebb és olcsóbb szétosztását.

Meghalt a szalvatoriánusrendi szerzetes, aki a világháborúban a német vaskoronarenddel tüntetett ki. Temesvár. Saját tud. Az irigalmasok kórházában elhunyt P. Ruedel Márkus szalvatoriánusrendi szerzetes. Az elhunyt pappászontelése előtt résztvett a világháborúban és kitüntetésért a német vaskoronarenddel tüntették ki.

LEÉGETT A SZEBENI MEGYEFŐNÖK BANSÁGI MALMA. Temesvár. Saját tud. Béline községe leégett a Tocineanu ezredes, nagyszabeni prefektus tulajdonát képező malom. A tűz az épülettel együtt megsemmisítette a berendezést, valamint a raktáron lévő árut is. A malom éjnek idején gyulladt ki. Mihelyt a tüzet észrevették, azonnal értesítették a malom bérlőit, a Lukács-fivérek, akik megtették a szükséges intézkedéseket. A helyi tüzoltóságon kívül a lugosi tüzoltóság is résztvett az oltási munkálatokban, de már csak a tűz helyhez kötésére gondolhattak. A kétemeletes épület teljesen leégett. A tüznél megjelent Tocineanu ezredes, megyefőnök is, aki éppen Lugoson tartózkodott s az esetről értesülve, kiutazott a helyszínre. Az eddigi megállapítások szerint a tüzet rövidzárlat okozta. A kár mintegy három millióra rug, amelyből egy rész biztosítás útján megtérül.

Crisana—NSE jégkorongmérkőzés a nagyváradai premontrai pályán. Ma, vasárnap délelőtt 11 órakor rendezik meg az idény első komoly jégkorongmérkőzését a premontrai pályán. Ugy a Crisana, mint az NSE legjobb összeállításában játszik. A mérkőzés iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Megirtuk, hogy a római kancellári palotában nagy tűz pusztított, amely a St. Lorenzo templomra is átterjedt. Ez a kép a St. Lorenzo templomban készült a tűzvész után

LELKINAP A SZOCIÁLIS TESTVÉREK NAGYVÁRADAI OTTHONÁBAN. Értesítjük kedves Nőtestvéreinket, hogy a lelkಿನapot f. hó 18-án, csütörtökön a Szociális Testvérek otthonában megtartjuk.

Steiner Károly halála. Temesvár. Saját tud. Steiner Károly mérnök, nyugalmazott gazdálkodó igazgató hetvenegy éves korában elhunyt. Steiner Károly tevékeny részt vett a közéletben és több jótékony célú egyesületben vitt vezető szerepet. Szombaton délután temették el nagy részvétel mellett.

NAGY TŰZ EGY BUCURESTI SZAPPANGYÁRMBAN. Bucarestből jelentik: Ma reggel öt órakor a Stella-féle szappan- és konzervgyárban hatalmas tűz ütött ki. A tüzoltók mindent elkövettek, hogy a gyúlékony anyagokkal felhalmozott raktárakat elszigeteljék a tüztől. Reggelre a tüzöt sikerült eloltani. A kár óriási, a tüz leállításának okát eddig még nem sikerült kideríteni.

TEMESVÁRON AZ ÖTVENHÉT VONATJÁRATBÓL CSAK HUSZONHÉT MARADT MEG. Saját tud. A CFR vezérigazgatóságának ismeretes intézkedése értelmében a temesvári nagypályaudvaron naponta ötvenhét személyszállító vonatpár forgalmát becsökkentették, jelenleg csak huszonnégy vonatpár közlekedik. Bucaresti—Temesvár és Zombolya között továbbra is forgalomba marad a Szimplon-expresszvonat, a bucaresti fővonalon egy rapidvonatot azonban kivontak a forgalomból. Resicára, Csanádra és Torontálkeresztesre két-két, Valkányra, Jánosföldére, Máriaradnára és Buziásra egy-egy vonat megy naponta. Temesvárról Nagyváradra naponta három vonat indul: személyvonatok 1.01 és 19.48 órakor, gyorsvonat 12.13 órakor; Aradra két vonat, 6.23 és 16.25 órakor. Az ellenvonatok Temesvárra érkeznek: Nagyváradról 7.22 és 12.21 órakor (személyvonatok), 14.17 órakor gyorsvonat; Aradról 9.32 és 21.46 órakor.

Megérkezett az utolsó gázálarcszállítmány az Antigáz nagyváradai raktárába. Saját tud. Az Antigáz társaság közlése szerint az utolsó szállított gázálarcs megérkezett. A társaság értesít mindazokat, akik a gázálarcsok árát a betegsegélyzőnél kifizették, hogy nyugtájukkal jelentkezzenek az Antigáz főutca 25. szám alatti raktárban. A gázálarcsokat január 15, 16, 17, 18 és 19-én lehet átvenni. A fenti időponttal lejárt a gázálarcsok kiváltási ideje. A raktárban egyébként darabonként 600 leies áron még lehet gázálarcsot vásárolni.

HATÓSÁGI LAG SZABALYOZZÁK ARADON A TŰZIFA FUVARDIJÁT. Aradról jelentik: Arad városa nemrégiben hivatalosan szabályozta a vagonvonalon szállított tűzifa fuvardíját. E szerint tízezer kiló tűzifának a vasutállomástól való szállítási díját 450 lejben állapította meg. A szállítók kiábrótszégileg fejezték ki elégedetlenségüket a városházán és elhatározták, hogy a temesi szék tartóságától az összeg felemelését kérik.

A nagyváradai Kereskedői Tanács közleménye. Az árdrágítási törvény egységes alkalmazása, valamint a törvény rendelkezéseinek helyes értelmezése érdekében a Kereskedelmi és Iparkamrában az érdekelte kereskedelmi és ipari testületek képviselőinek, valamint a törvény szerinti illetékes hatóságok vezetőinek jelenlétében értekezlet tartottak, amelyen megtárgyalták mindazokat a teendőket és formaszókat, amelyeket a törvény előír. Az értekezlet eredményeképpen a kereskedői tanács közli, hogy a jelen volt hatóságok vezetőinek beleegyezésével azt a határozatot fogadják el a jelenlevők, hogy az egyes szakmai érdekképviseletek, valamint az érdekelte kereskedők közöljék minél gyorsabban, legkésőbb 8 nap alatt akár testületek útján, akár közvetlenül a Kereskedelmi és Iparkamrával írásban mindazokat az észrevételeket, kívánságokat és javaslatokat, amelyeket az árdrágítási törvény egységes és helyes alkalmazása tekintetében jónak látnának. Kérjük tehát tagjainkat, hogy ezúttal kedjenek velünk kívánságukat és észrevételeiket szóval vagy írásban közölni. Az így összegyűjtött javaslatokat a Kereskedelmi és Iparkamara fel fogja dolgozni és illetékes helyre elfogadás végett fel fogja terjeszteni és ezután egy nagy gyűlés keretében, valamint lapok útján nyilvánosságra hozzuk eljárásunk eredményét. Egyben újból felhívja a Kereskedői Tanács azoknak a tagjainak figyelmét, akik közszükségleti cikkekkal foglalkoznak, hogy az árdrágítási törvény rendelkezéseit pontosan tartsák be, mert különben igen szigorú büntetésnek teszik ki magukat.

KÖSZÖNETNYILVANÍTÁS
Mindazoknak, akik felejtethetetlen drága jó édesanyánk elhunytá alkalmával nagy fájdalmunkat részvételükkel enyhíteni igyekeztek, ezúton mondunk hálás köszönetet.
A PATÁKY CSALÁD

* Többgyermekes családnyak akik évek óta renyhe bélműködésben szenvednek, ha reggel felkeléskor egy kis pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet isznak, akkor igen könnyű bélürülést, jó gyomoremésztést és kielégítő anyagcserét érhetnek el. Kérdezze meg orvosát.

Zürichi zárlat, Párizs 10, London 17.65, Newyork 445.90, Brüsszel 75.15, Milánó 22.50, Amsterdam 238.37, Berlin 178.75, Szófia 530, Belgrád 10, Bucuresti 330.

KOMMUNISTA LETARTÓZTATÁSOK PÁRIZSBAN. Párizsból jelentik: A párizsi hatóságok nemzetellenes kommunista sejtet lepleztek le. Az ügyben husz letartóztatás történt.

* Fáj a feje? Ne gondolkozzék sokat, hanem vegyen be Algocratinet, 10 perc alatt minden fájdalmit megszüntet.

JANUÁR 31-IG LEHET BEJELENTENI A SZŐLŐTERMÉST NAGYVÁRADON. A város közigazgatási ügyosztálya értesíti a szőlőtulajdonosokat, hogy a M. A. T. 1939 november 21-én kelt körrendelete értelmében Nagyvárád város területén a rossz idő, valamint a termésbetakarítás kedvezőtlen körülményre való tekintettel a termésbejelentő nyilatkozatok benyújtási határidejét 1940 január 31-ig meghosszabbítják.

Dörzsölje be influenzás, hüléses testét

DIANA -val

ELADÓ Belvárosban kisebb bérház 2x2 és 4x1 szobás lakással, nagy telekkel 460.000 leiert. Nettó jövedelme 36.000 lei. — Eladó 2 katasztr. holdas szőlő 1x3 és 1x2 szobás eszlingeni redőnyös házzal közvetlenül a város szomszédságában, 600.000 leiert. Villanyvilágítás, városi víz. Felcserélhető is eladó. — Eladó 380 m²-es telek a belvárosban, közművekkel ellátva 140.000 leiert. — Eladó magánházak, jövedelmező bérházak, szőlők, telkek. **Kortsmáros László ingatlanirodája**, Nagyvárád, Pasteur-utca 13. Telefon 20-55.

KÉT EGYMASNAK SZALADÓ GÉPKOCSI ELÜTÖTTE A GYALOGJÁRÓN HALADÓ ISKOLÁS LÁNYOKAT. Bucurestiből jelentik: A Montuliasa—Negustori utcák kereszteződésénél egy lengyel gépkocsi, amely Vladiszlav Kaltz tulajdonát képezi, összeütközött a „Sacra” társaság igazgatójának gépkocsijával. Az összeütközés olyan heves volt, hogy a lengyel gépkocsi felrepült az utastere. Abban a pillanatban haladtak el a gyalogjárón Clara David Ludovic 16 éves és Eleonora Pandele 17 éves iskoláslányok, akiket súlyosan megsebesített a gyalogjáróra fellendülő autó. Clara David Ludovic a szerencsétlenség következtében mindkét lábát eltörte. A járművek tulajdonosait a rendőrség őrizetbe vette.

Adományok. Laurentij Konrádné részére D. D. (Helyben) 60 leit küldött kiadóhivatalunkba Rendeltetési helyére juttatjuk.

Világhírű regények :

Aldrich: Száll a fehér madár	68 lei
Aldrich: Csaldái kör	62 "
Aldrich: Ella kisasszony	68 "
Lyttkene: Ne várjatok vacsorára	68 "
Mayrie G.: Urihölgy állást keres	68 "
J. B. Priestley: Jóbarátok	201 "
Mitchell: Elfújta a szél	270 "
Orczy: Okos Pimpernel	68 "
Orczy: Összekuszált fonat	68 "
Zsigray: Erzsébet királyné (diszkótés)	292 "
Possanyi: Üldözni fognak titeket (kötve)	206 "
Balla: Megsebzett	135 "
Tóth: Pénztár 9—2-ig (kötve)	206 "
Bagyi: Kiválasztottak	176 "
Forster: Amerika alma	151 "
Kenneth: Északnyugati átjáró. I. II.	301 "
Zsigray: Római százados (kötve)	274 "
Kállay: Báthory István (kötve)	347 "
Somogyváry: A város meg a párkány (füzve)	94 "
Rachel Field: Egy asszony három élete I. II.	438 "
Balla: Niczky növendék (kötve)	206 "
Jacot és Collier: Marconi az éter varázslója	242 "
Hilaire: XIV. Lajos, a diktátor király	184 "
Simán: Gergely lányok (füzve)	141 "
(kötve)	206 "
Szentmihály: Örök társak (füzve)	201 "
(kötve)	292 "
Cronin: Réztábla a kapu alatt (kötve)	242 "
Cronin: A kalap-király I. II.	365 "
Cronin: Ezt látják a csillagok	420 "

Megrendelhetők kiadóhivatalunk utján.

NEM KAPOTT eddig semmi fontos hírt?

Váron mert rövidesen megtudja, hogy nyert az Állami Sorsjátékon a sorsjeggyel, amelyet a

COLECTURA OFICIALA SIA OFICILOR RURALE P.T.T.

SORSJEGYÁRUDÁINÁL vásárolt.

Huzások január 15.-én és 18. án **ÁLLAMI SORSJÁTEK**

Első ízben 10 MILLIÓS nyeresemény

Helyi cím: **Colectura Oficiala Oradea, Reg. Ferdinand ut 11**

RADIO

VASÁRNAP, JANUÁR 14.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok, 10 Istentisztelet közvetítése. Majd: egyházi felolvasás és egyházi énekek közvetítése hanglemezek. 13.15 A Rádiózenekar hangversenyének közvetítése. 14 Hírek. 18.15 Katonazene. 19.15 Táncczene. 20.30 Erdélyi dalok. 21 Hírek. 21.15 Hangverseny. 22 Hírek, hanglemezek.

Budapest I. 11 Római Katolikus egyházi ének és szentbeszéd a terézvárosi plébánia templomból. A szentbeszédet Szunyogh Xayér Ferenc mondja. 12.15 Evangélikus istentisztelet, Prédikál Szabó József. 13.30 Budapesti Hangverseny Zenekar. 14.15 Hangképek az ökölvívobajnokságról. 15 Hanglemezek. 16 Gazdáknak. 16.45 A vaci Vox Humana énekekkel. 17.30 Magyar vidék magyar népe. Előadás. 18.15 Basilides Maria enekel. 18.45 A prokonzul leánya. Előadás. 19.15 Cigányzene. 19.30 Magyar művészet és műpártolás. 20.25 Szeretni. Szimfonia. 21.40 Ruzsin irodalmi est. 22.30 Lemezek. 23.10 Baletzene. 23.30 Revü táncczenekar. 24.20 Cigányzene.

HÉTFŐ, JANUÁR 15.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok, 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuálisjelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19.15 Dalok, hírek. 20.15 Zongora, hírek. 21 Szórakoztató zene. 22.30 Zongorahangverseny. 23 Gramofonlemezek, hírek.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Hanglemezek. 14.30 Postászenekar. 17.15 Diákfelőra. 18.15 Jeges halászat a Velencei-tavon. Előadás. 18.45 A rádió szalonzene. 19.50 Vita. 20.25 Cigányzene. 20.50 Amerika illetant tanul. Előadás. 23.10 Cigányzene. 24.25 Deliben-hangverseny hanglemezzel.

KEDD, JANUÁR 16.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok, 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuálisjelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19.17 Gramofonlemezek, hírek. 20.15 Cselló, hírek. 21 Opera. 23 Gramofonlemezek, hírek.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Blaháné híres dalai. 13.55 Zongoraszmok. 17.15 Reform-konyha. Felolvasás. 18.15 Csevegés. 18.45 Cigányzene. 19.45 Helyszíni közvetítés Pécsről. 20.30 Bohémélet közvetítése az Operaházból. 24.20 Cigányzene.

SZERDA, JANUÁR 17.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok, 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuálisjelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19.17 Baletzene. 20.15 A Rádiózenekar hangversenyének közvetítése. Hírek. 21 Rádiózenekar. 22 Hírek. Kamarazene. 23 Gramofonlemezek. Hírek.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Hanglemezek. 14.30 Szalonzene. 17.15 A magyar irodalomkritika atyja. Előadás. 18.15 Cigányzene.

18.45 Mátyás király, az igazságos. Eszperantó nyelvű előadás hanglemezekkel. 19.15 Hanglemezek. 19.45 Előképek. Előadás. 20.25 A rádió szalonzene. 21 Kültügyi negyedóra. 21.40 A szlovákiai magyar házak mozgalmának egy éve. Előadás. 22.10 Hegedűszámok. 23.10 Az 1. honvédegyezred zenekara. 24.20 Táncclemezek.

CSÜTÖRTÖK, JANUÁR 18.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok, 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuálisjelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19.17 Gramofonlemezek, hírek. 20.15 Gramofonlemezek, hírek. 21.15 Hangverseny. 23 Gramofonlemezek, hírek.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Cigányzene. 14.30 Melles-zenekar. 17.15 Előadás ruzsinoknak. 18.15 Gazdáknak. 18.45 A rádió szalonzene. 19.45 Egy elfelejtett magyar népszíngét. Előadás. 20.25 Hanglemezek. 21.10 A Budapesti Hangverseny Zenekar műsora. 23.35 Enek. 24.25 Cigányzene.

PÉNTEK, JANUÁR 19.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok, 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuálisjelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19.17 Kamarazene. 19.45 Hírek. 20.10 Hegedűhangverseny. 20.35 Opera.

Budapest I. 11.15 Görög katolikus vízkereszt-napi vizezentelés Ungvárott. 11.45 A Fertő-tó Felolvasás. 13.10 Patkó Magda zongorázik. 13.55 Enekszámok. 14.0 Cigányzene. 17.15 Emlékezés Hermann Ottóra. Előadás. 18.15 Hegedűszámok. 18.45 Takarékoskodjunk a nyersanyaggal. Előadás. 19.15 Beszkárt-zenekar. 20.25 A két Tóth Emlékezés. 20.55 Csongor és Tünde. Mesejáték. 23.10 Cigányzene. 24.20 Hanglemezek.

SZOMBAT, JANUÁR 20.

Bucuresti. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok, 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizuálisjelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 20.15 Hárfá. 21 Könnyű zene. 22.10 Hírek, gramofonlemezek.

Budapest I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszolgálat. 13 Déli harangszó. 13.10 A rádió szalonzene. 14.30 Hanglemezek. 17.20 Mesék. 18.15 Rádió a rádióról. 18.30 A Kassai Rádió műsorából. 19.20 A posta műszaki tanácsadója. 19.50 Farsangi muzsika. 20.25 A magyar ipar uttóról. Előadás. 20.50 A Baross-szövetség előadása Debrecenből. 21.50 Nótaszóval a fonóban. Hangképek. 23.10 Gordonkaszmok. 24.20 Cigányzene.

A nagyváradi mozgóképszínházak műsor:

DORIAN: ZORRO, AZ OSTOROS EMBER.
 CORSÓ: AMIKOR A LÁMPÁK KIALUSZNAK.
 APOLLÓ: RIOI LÁNYKERESKEDŐK.

Sötér István:

Franciaország válsága az Elit tükrében

— A párizsi Ecole Normale Supérieure —

A jelenlegi háború csak a felszínen változtatta meg Franciaország képét. A belső válság, amelynek pompásan sikerült képét rajzolja meg Sötér István itt közölt tanulmányában, ma is változatlanul elsőrendű probléma Franciaországban. (Szenk.)

Vajjon a kiválasztottak csoportja jellemzi a tömeget is? Az elit válsága lehet rokon a tömeg válságával? Ki merne e kérdésekre határozott választ adni! Am a kiválasztottak magukban hordják testvéreik életét, még ha azok százszor is megtagadják őket.

Ezt érezzük, ha körültekintünk Franciaország legérdekesebb intézményén, az Ecole Normale Supérieure-n. Talán vannak nálunk is lelkes külföldjárók, kik ismerik hírét! Fiatal iróink, utazóink közül nem egy tért be már kapuján párizsi sétán — ezen az ódon, aranyozott rácsú kapun, mely előtt Jules Romains egyik nőalakja is soká állt egyszer, eimerengvén a szomszéd és mégis oly távoli szerelmes emlékére. Nincs francia közintézmény, melynek kapui nehezebben nyílnának meg. A szerény című Tanárképző Főiskola tagtagért évente háromszáz pályázó veszi fel a küzdelmet, de a szigorú versenyvizsgán legfeljebb egyötöde juthat át. Van, aki két-három évig készül erre a felvételre s a győztesek méltán büszkék, mert Franciaország legfogósebb, legmagasabbrendű közösségének lettek részeseivé. E család éppúgy magáénak vallja Pasteur-t, mint Jules Romains-t, Giraudoux-t, Péguy-t vagy Jaurès-t és Herriot-t. Mi, középeurópaiak alig tudjuk himni, hogy egy országot tanárok igazgassanak, hogy egy állam vezetőhelyein, a miniszterelnöki, légügyi tárcánál, a hadseregben, a diplomáciai karban, magas egyházi stallumokban egy tanárképző főiskola volt növendékeit találjuk.

Az Ecole egyike azon helyeknek, melyen egy nép vagy éppen egy világrész szellemi válságát legtisztábban érezhetjük. Mint igazi arisztokráta-hoz illik, az Ecole zárkózott és kifelé alig mutat valamit ősi előkelőségéből. Ragaszkodik a régi, kényelmetlen környezethez, félig kaszárnya, félig kollektor, Lajos Filóp-kori épülethez, mely folyosóin megreked az első őszi köd s a laboratóriumok néhez kipárolgása. Két éve hajlékot kapott az intézet: a szomszédos telken amerikai stílusú, hatemeletes paloták épültek, klinikai tisztasággal, csempezett folyosókkal, tágas kutatóhelyiségekkel, ám az Ecole idegenül érzi itt magát; dolgozni jár ide, élni csak a régi fészekben tud.

Maholnap utolsó mentővára lesz e ház az egyéniségnek és különösnek: az individualizmus egy szertelen és szent formájának, melyet talán már csak az idegyógyintézetek tudnak kitermelni. Az Ecole közösségében nyugodtan maradhat remetének, megőrizhetel furcsa és kirívó szokásait: itt minden furcsaság melegágyára lel. Ki hinné, hogy ez a látszólagos anarchia mélyesleges rendet és kemény fegyelmet takar — mint általában minden gall rendtelenség. Ez a népszerű axióma legszebb bizonyítékát az Ecole életében nyerné! Vágletekig menő liberalizmus a külsőségekben — kínos szigor a szellem tájékán.

Fünyás előkelőség és ünt lazaság párosulnak az Ecole életében és vezetésében. Mint minden túlságosan elérhetetlen sziget, az Ecole is kifejllesztett valami titkos, cinkos szellemet, jelbeszédet, szertartást, amit csak a beavatottak értenek és melynek megértéséhez rokon lelkiállapot kell. Ez a szellem, melyről a volt normalienek ragyogó könyvecskéket írtak és mely éppúgy megnyilatkozik Giraudoux stílusában, mint a bohókás „golyavató” szertartásokban, gyanús és nem egyszer betránkozottató a polgári Franciaország szemében. Hisz minden diákközösség ismeri ezeket az ugrató, kedvesen alpári, néha sértő tréfákat — de az Ecole szelleme mindezeket külön, intellektuális színel vonja be és olyan fontossággal ruhazza fel, mint egy törzs, egy maradék népcsalád vallási ün-

nepeit. Az évvégi kabaré különben egész magas fokon mutatja e szellem „vidámabb” oldalát. A normalienek által írt, rendezett és előadott szatíra kiméletlenebb, mint e műfaj hivatásos, színpadi formái — ugyanakkor létszerűbb, forróbb és szinte színpadibb: mintha a szereplők mindegyike született színész volna. A köztársasági elnököt éppúgy nem kímélik, mint saját igazgatójukat, jobb- és baloldal politikusi éppúgy terítékre kerülnek, mint az Ecole tanárai, vagy a katonai oktatást vezető ezredes.

Lehetetlen e szellem mögött fel nem fedeznünk a pattanni kész, kitörni vágyó feszültséget, melynek jelenlétét megéri az, aki csak egy hónapot is e falak közt tölt. A szigorú kolostori magány, mely körülveszi őket, hisztérikus, ideges hangszólyt kölcsönöz a jókedvnek, mely néha felharsan az ebéllőben vagy a lépcsőházban. Ennek okát könnyen megéri az, aki tisztában van a szellemi erőfeszítésekkel, melyekre kiváltságos helyzetük kényszeríti őket. A vizsgára készülők tanulószoftái külön folyosón kapnak helyet, a padtás marzard-mélyedéseiben. Hónapokon keresztül hajnalig világosak ezek az ablakok, mert a versenyvizsga kegyetlen, ideget és elmét felőrölő intézmény.

Az Ecole a szaktudományok legméltóbb szentélye volt eddig és ma is az, bár ezt külsője egyáltalán nem árulja el. A szigorú tanulmányi követelményeken túl teljes szabadságot nyújt minden

A FINNEK NEMZETI HIMNUSZA

*Erős vár a mi Istenünk,
Kemény vasunk és vértünk,
Luségen gyütt van velünk
Mégvált és harcol értünk.
Kél az ősi rossz,
Hajvétel gonosz,
Csel vad fejeve,
Erőszak övele.
A földön ő az első.*

*Önnön erőnk csak déliből
és bizony esnénk esten
De harcba küldte Egy Fiút
Értünk maga az Isten.
Kérded-e, ki az?
Jézus, az igaz.
Sok had, Egy a fő,
Nincs Isten más, csak Ő,
Krisztus, a Győzedelmes.*

*S ha a földön ördög nyüzsgene
és elválni akarna,
Meg nem riadnánk — ellene,
Gyöz hitünk diadalma,
A világi ut
Tombolhat vadul,
Semmit sem tehet,
Ő megíteltetett,
Megrendül egy szavunkra.*

*Él, áll az ige igazul,
Akárki vessé-hányja,
Táborainkra száll az Ur
Szent Lelke adománya
Lóhír, nő, család,
Jószág, test, világ
Veszhet, vihetik,
Veszendő kincseik,
Miénk marad az ország.*

(JÓZSEF ATTILA fordítása)

tagjának mind magánéletükben, mind politikai nézeteikben. Ma egy dolog köti le teljesen, egy dolgot művel őszirte szenvedéllyel és odaadással: a politikát. Ne feledjük, hogy az Ecole nem csupán tudosokat, tanárokat képez! Az első emeleti folyosó sarkán még láthatjuk François-Poncet „thurne”-jét, melynek falait a németzakos tanárjelölt tréfás freskókkal díszítette: Germánia apoteózisát ábrázolják a burleszk képek. Az a politika, mely az Ecole napi életét kitölti, nem dilettáns, gyermekes játék, mint a mi ifjúságunk politizálása, hanem tudatos, szorgalmas előkészület egy feladatra, melyet meg kell oldaniok, egy szerepre, mely mind több volt normaliennek jut osztályrészül. Ez a fiatalság érzi, hogy vezetni fogja Franciaországot, hogy a legfontosabb, legérdekesebb polcok várják, hogy szava Európában és az egész világon visszhangra talál. Mindezt talán sokszorosan fontos az ő állásfoglalásuk — fontos és tanulságos, hisz Franciaország lelkiismeretét fedezzük fel bennük.

Ezt a lelkiismeretet aligha érezhetjük biztosnak és nyugodtnak. A válságba került ember szorongása ül rajta, kinek tetteit nem vezeti világos szándék, — de makacsul és szenvedélyesen kutatja a ki-vezető utat, bízik a megváltásban.

Ez a nyugtalan, kereső hangulatot jellemzi legjobban az Ecole-t is. Mintha tudná ez az intézet, hogy egy nép lelkiismerete helyett dönt, egy ország számára vajudik és szüli az igazságot. Az a zűrzavar, mely Franciaország lelke mélyén ül, az Ecole-ban lesz nyilvánvalóvá. Pártok és világnézetek pokoli zsvajva, az elit szök keretei közt még nyomasztóbbnak, ijesztőbbnek tűnik. Első percre nem hisszük, hogy valaha is kiutat lehessen lelmi ebben a kavardásban. Am az elit bizakodik, elfogad minden újítást, érdeklődéssel néz minden kísérlet elé, részt kér minden kalandban. Nagy kísérleti telepnek tesz az intézet, hol világnézetek csapnak össze, eszmék tenyésznek mesterségesen és forradalmak susternek meddön, mint felrobbanni nem tudó bombák. Ezen a vad skálán minden párt megleri a maga helyét, szélsőbaltól a szélsőjobbíg. Aki itt nyer, az nyer Franciaországban is.

Az Ecole számtalan pártja divatos, múltó erejű szervezete közt legrégibb, legelőkelőbb a „tala” (Il va à la messe tréfás rövidítése.) csoport, a katolikusok testülete. Az ő helyzetük a legharcosabb, leghálátlanabb. Ők az örök ellenszegülők, a csendes, alázatos lázadók, kiket ugyan nem üldöz senki, mégis több támadást, gúnyt kell elviselniök, mint bárkinek. De az hasznukra van inkább: őszintébb, áldozatosabb katolicizmust keveset ismék az övéknél. A szomszédos szentlélekrendi képe-zen végzik hetente, naponta gyónásukat, áldozakat: külön ezobákban tömörülnek, van főnöke, lelkigyakorlatokat tartanak és életmódjukat nagyon könnyen össze tudják vezetni az Ecole askéta-bohém stílusával. A mindent megértő humanizmus és türelem, mely fölött mind többen hajlandók ma közönnel napirendre tenni, legszebb igazolása az az összhang, mely az Ecole zűrzavros, politikai életében kialakult. Talák és ifjú kommunisták egy szobában dolgoznak, királypártiak és anarchisták békésen megférnek egymással. Régi hagyomány tanítja erre őket: az Ecole vezetői között is egyaránt akadnak atheisták és hithű katolikusok — mint Pasteur, kinek buzgó áldozásaira a szomszéd Szent Jakab-templom emléktáblája figyelmeztet.

Idegen számára érthetetlen, rejtélyes az a világnézeti paradoxon, melyet az Ecole könnyed fölényel valósít meg, mintha ez volna az egyedül természetes állapot. Bár a csodálatos egyensúly mindinkább hajlamos a bomlásra utóbbi időben. Azok a törvények, melyek Franciaország lelke mélyén nyíltak, megzavarják e remetek nyugalmát: a vihar még nincs itt, de minden órában születni készül, a humanizmus sugárzó biztonsága oszlóban! Meddig férnek még meg a pártok, mikor szaggatják fel a folyosók kövezetét, hogy szimbólikus polgárháborúban tisztázzák a kérdést, melynek feleletét nem lehet odázni tovább?

Nem szabad felelőtlen állításokat kockáztatnunk, de valószínű, hogy az Ecole külsőleg is erős világnézeti nyomás alá került az elmúlt években. A szélsőbal hitvallás komoly rohamokat indított e falak ellen, melyek közt mindig szívesen látták a kockázatos kísérleteket. Az új áramlat nem tudta mindvégig megőrizni kísérleti-jellegét, bár a vezetőség hőlesen tompítani igyekezett minden veszedelmes látszatot. Az Ecole pedagógusai régóta felismerték az új nemzedék szociális-politikai érdeklődését és ahelyett hogy az bármelyik szaktudomány javára elnyomni igyekeztek volna, keresték a módot, hogy e hajlam irányításához, iskolázásához hozzájuthassanak. Ezt a célt szolgálja az Ecole

egy fiatal, de fontos és szerencsés intézménye, a Centre de documentation sociale, melyet az Ecole igazgatója, C. Bouglé alapított. A Centre és az Ecole szempontjából is fontos az, hogy Bouglé egyike Franciaország legkiválóbb szociológusainak, ki a módszer és a tudományos apparátus súlyával bizonyítja, hogy a szociológia semmiben sem marad mögötte a többi szaktudományoknak. A Centre szociológiai munkássága szigorú tudományos kritika, alapos dokumentáció és egy hosszú gyakorlat kialakította módszer jegyében folyik. Az az eljárás, mellyel egy bretagne-i halászfalu, vagy egy párizskörnyéki munkástelep társadalmi viszonyait feldolgozzák, miben sem marad mögötte egy középkori kézirat szövegkritikai kiaknázásának. Hála a Centre munkatársainak, a francia szociológia régóta számíthat a dilettantizmust, mellyel a magyar társadalomrajz, sajnos, máig sem tudott lezámolni.

A hivatalos szervezés és irányítás azonban csak kis részben tudja vezetni az Ecole szociálpolitikai feszültségét. Senki sem tudja és senki sem akarja megakadályozni azt, hogy a normalienek eselőkív részt vegyenek a külső politikai mozgalmakban.

A veszélyes játék tehát folyik tovább, a kétes kimenetelű, de immár elháríthatatlan kísérlet mind több erőre tart igényt. Az Ecole növendékeit egyaránt ott találjuk a nagy utcai tüntetések és az ulm-utcai kolostorok gyóntató rácsai mellett. A szűnődőre kiszakadó csoportok egy része a fasizmust és a hitleri Németországot tanulmányozta, mások Oroszországba utaztak és hazaiövet csodálkozva beszélték, hogy a vallásnak sejtelve is kihalt odafenn a legújabb nemzedékből. Az Ecole forrong és sokszorosán átéli azt a valóságot, melyről a kinnlakó párizsi néha csak az utcát megszálló rendőresapatok, vagy a megbukó kormányok révén értesül. Az Ecole idegeiben mély nyomot hagy minden változás és a jövődőt előre érezni a fülledt levegőjű tanulószobákban.

A válság tart és kimenetelét nem látni meg! — mondáná az, aki a történet és a hőleselő szemével figyeli ezt a hangvohlyt és tárgyilagosságát nem meri kockáztatni. Az Ecole feszültsége néha eléri a hisztéria fokát, a kísérlet nem egyszer közelébb áll a tanácstalansághoz, a végső fejtelenséghez, mint a tervszerű, számító operációhoz. Gyakran érezzük azt, hogy ez az ifjúság gyeplő nélkül rohan a szakadék felé, vagy mámorosan botorkál veszélyes csapdák között. Lehet, hogy a Ecole növendékei közül el is kallódnak egyesek, de a többi megadatott, hogy kiválasztottakhoz illően szabadon éljen és gondolkodjék — veszélyek és kockázatok között is szabadon. Ez a forrongás és bizonytalanság, ez a kereső mámor és lobogás sokban emlékeztet a kamaszkor önmarcangolásaira, suta zavaraira. De vad kamaszkor után erős férfikor következik és még százszor inkább ilven „serdülőket”, mint mi koraván, okos opportunistáinkat, kik tudják mindennek árát, még mielőtt fizetniük kellett volna!

Ha elismerjük, hogy az Ecole Franciaország jövődő vezetőit: minisztereit, diplomatáit, politikusait, tudósait, íróit neveli, nem lesz érdektelen állásfoglalása Közép-Európa problémáival szemben. Az Ecole ugyanis tisztában van nemzetközi hivatásával és a normalienek jobban készülnek a szerepre, mit valaha el kell vállalniuk. Még egyetemi éveik alatt „szpecializálódnak” magukat Franciaország külpolitikai érdekeltségeinek valamelyikére. Jelentős munkát fejt ki a közepenuráni csoport, mely nemcsak elméleti téren, de gyakorlatban is igyekszik megismerkedni hazája külpolitikai állásával. Az utazni nem szerető, külföld iránt közömbös francia legenda uravancsak osztóban van ez utóbbi években — lezálább is a normalienek közt. Legtöbbjük bejárta Németországot vagy Anliát, de nagy csoportok keresik fel minden évben a közepenuráni államokat. Közép-Európa kérdéseiben mindnyájan a dunai népek együttműködésének hívei, ami megfelel a francia külpolitika irányelveinek.

Az Ecole magatartása bizonyos jellemzi Franciaország szellemi elitjét, ha nem is bírálatban. Az új Franciaország politikusi valóságúleg e falak közül fognak kilkerülni és egészen biztos, hogy a tudomány néhány új csillaga is innét van emelkedőben. Talán az irodalom sínylette meg egyedül az Ecole-beli írástudók „árulását”, az irodalom, melyhez láthatólag mind kevesebb szál kapcsolja ezt a fiatalságot.

Ha nem elégejük még a paradoxonokat, melyekkel az Ecole szüntelenül szolgál, érdemes pillantást vetnünk arra a konzervatív, csaknem feudális szervezetre, mellyel mintegy korlátlan

szellemi szabadságát akarja ellensúlyozni. Ez az intézet, mely nem bír fegyelmi renddel, benső életében igazi patriarháliis szervezetet mutat. Az évfolyamok szigorú kasztokként különülnek el egymástól. élükön a cacique-okkal, akik a versenyvizégán első helyre jutottak. Egymástól függetlenül, autonóm zárkózottságban élnek e csoportok és maradéktalan tisztelethen csak a végzetek, az archieube-ök testületét részesítik, kik még e remetetelepen is szívetet tudnak alkotni, megközelíthetetlen előkészületükben, külön folyosóikkal, éttermükkel, külön levélrekeszeikkel, előjogaikkal. A fegyelmre és tanulmányi rendre két-három caiman ügyel nemrég végzett, fiatal archieube-ök, kik rendszerint nagy doktori téziseken dolgoznak, hogy helyüket csakhamar egy vidéki egyetem előadói tisztésével cseréljék fel.

Ha az Ecole külső élete felületes szemlélők szerint az anarchia felé halad is, Franciaország konzervatív, megőrző hajlama kétségtelenül megnyilatkozik ebben a szívós szellemi feudalizmus-

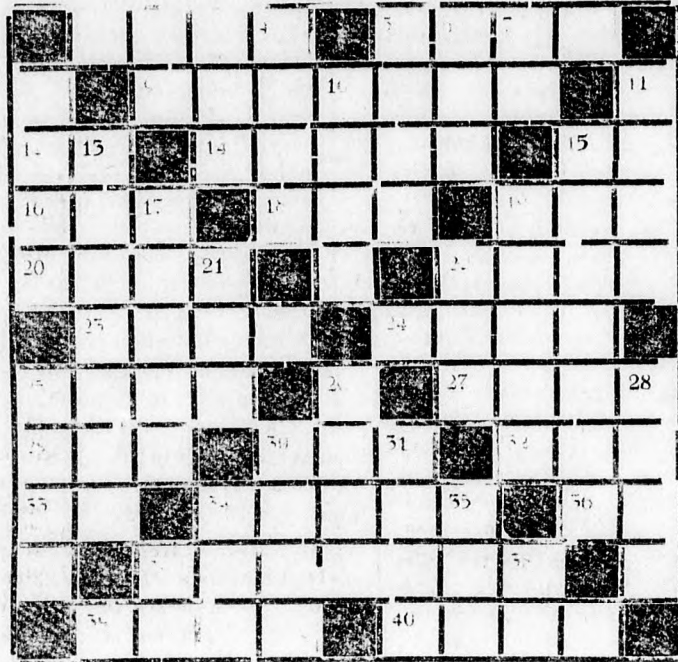
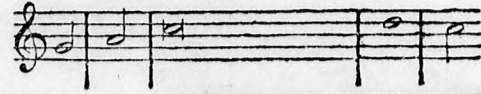
ban, e kisméretű, de gazdagon tagozott társadalomban, mely az egyén szélsőséges szabadságát és szükségeseztü függését, önkéntes alárendeltségét igyekszik összeegyeztetni. Mi több, e merev „társadalmi” szerkezet menti fel az Ecole-t ama veszedelmes látszat alól, hogy különöck és idegbeteggek csoportosulása lenne csupán, elátkozott sziget, melyen tiszteletreméltó szörnyek tanyáznak s honret egyenes út nyílik az ideggyógyintézet felé. Az anarchia mögött: a fegyelem, a rend csökkönyösége, öröklött ösztöne biztosítéka mindama kísérletnek, melyekre az Ecole fiatalsága hol könnyelműer hol hősiemen vállalkozik. Talán nem vezetnek zsakutába mind e próbálkozások, talán nem vezet veszendőbe a mérsékelt, s az előretörők megérik még a határokat. Az a szellemi válság, mely aatt a fiatal elit nyögves vajúadás lesz így, végeő leszímolás egy múlttal, mellyel semmi közösséget se éreznek mar és egy ielennel, melynek tiszta szívvel akarnak ellentmondani.

KERESZTREJTVENY

2. 382. szám.

Beküldte: Fáskesti Jenő

OPERA SZERZŐK

Beküldendő: Vízsz. 1, 9, 14, 24 és 36, Függ. 8, 13, 15, 19, 28. Beküldési határidő: január 24.

Vízszintes sorok:

1 „Ha en király voinek” zenekari mű szerzője. 5 ...RBER, a Proféta szerzője. 9 Több íres zeneszerző neve. 12 Korjelző rövid. A vízszintes 9-ből is van ilyen. 14 Gounod-opera, 15 ...ston tánc. 16... apo, zenei kifejezés, mely azt jelenti, hogy a mű előlri ismétlődő. 18 Br... hangszer. 19... to lassu zenei előadásmód jelzése. 20 Viesza: elejen a-sel hanglépcső. 22... ton, férfi hangszín. 23 Con... tüzes, gyors zenei előadás jelzése. 24 ...lanoff, hírneves férfienekes volt. 25 Azonos magánhangzók. 27 T + női név. 29 L. R. S. 30 Lány hangnem (fon.). 32 Ilyen hárfá is van. 33 Z. T. 34 Opera címszerzője a keresztény kezdőbetűjével. 36 Z. F. 37 A Norma opera szerzője. 39 Ros... operaszerző. 40 ... S Godunoff, Rimsky-Korsakoff-opera.

Függőleges sorok:

2 Idős massalhangzó. 3 Irattípkban van. 4 Viesza: ... en, hasonnevű opera címszerzője. 5 Thalia is az! 6 Koncert-idő. 7 Odyeseában van. 8

Legszebb mekönyvek:

Egy Lant, Imádságos és enekes könyv	90	161
P. Boros En Uram, én Istenem.		
Ferfiak részere. Félvaszonkötésben.	35	"
Ferfiak részere. Egészvaszonkötésben.	45	"
P. Boros Mária légy Anyám!		
Nők részere.	55	"
Walter Varga Örökimadás. Nagybetűs kiadás, gyengelátásnak is könnyen használhatják.	468	"
Kis imakönyv. Pázmány Péter után. Egészvaszonkötésben.	65	"
Scheffler Józus Neked Élek. Gyermekekimkönyv.	32	"

Megrendelhetők kiadóhivatalunk utján.

Verdi opera. 10 Vízszintes 14. része. 11 ...zetti, operaszerző. 13 Hegyek alján opera szerzője. 15 Lakkóci-indulót dolgozta fel zenekarra. 17...acs, Lorshing-opera. 19 Delibes-opera. 21 ...nzi, a Bibliás Ember szerzője. 22 ...tistini, híres operacénes. 25 A Lohengrin fő női szerepe. 26 Általános zenetan c. művét a Tud. Zseb Ktár adta ki. 28...no, Puccini Turandot-jának befejezője. 30 ...nda, a Bánk Bán női szerepe. 31 Si... Jakoby-operett címszerzője (fon.). 34 ...or, Dohnányi-opera. 35 Kovno vége. 36 ...zet, operaszerző. 37 Fordítva: ...enzi, Wagner-opera.

A 48. számú keresztrejtvenyünk helyes megfejtőink névsorából kimaradtak, miután későn érkezett be megfejtésük: Hodács Ágoston, Muidóvan Vilma, Thösz Rezső, Stéger József, Triebel József.

49. számú keresztrejtvenyünk helyes megfejtése: Vízszintes 1. Boldog új év kívánás. 39 Karomon. 49. Egészség. 50 Kaszinót. 85. Tallimánt, Reservét. Függ. 1. Boldog új esztendő. 7. Újfelkor. 10. Vitázó. 13. Szilveszter éjjelt.

Helyesen megfejtették: Csiby Lenke, Kiss Lajos, Hodács Ágoston, Labud András, Glósz Edit, Vodiczka Mária, Stéger József, Darvas L. V., Dörzey Zoltán, Dörner Ernő, Ágoston Gyula, Szabó Józsefné, Czako Tibika, Szimóna Erzsébet, Magossy Teréz, Magossy Magda, Magossy Sári, Fehér Jolán, Krisztinics Gizi, Balázs Irén.

A jutalomkönyvet Fehér Jolán nyerte, elküldöttük.

A rovatvezető közlései:

Mai számunkban már a második, zenei motívumokból álló kis keresztrejtvenyt találja az olvasó. Jövő számunkban egy sorozat magyar irodalmi keresztrejtveny közlését kezdjük meg, amelyre már előre is felhívjuk olvasóink figyelmét.

A PROPAGANDA

A politikai propaganda kérdése talán sohasem volt időszerűbb, mint manapság, amikor az európai háborúban is egyre nagyobb szerepet játszik a propaganda. Gőbbels az elmúlt héten tartott előadást erről a propagandáról és Németország szempontjából világította meg a kérdést. A többi cikkünk általánosságban foglalkozik a politikai- és állampropagandával.

A múlt század második felében és a jelen század elején a majdnem kizárólag parlamentáris berendezésű államokban nem volt szokás nyílt állami propagandát üzni, még hozzá kifejezetten hivatalos, állami propagandaszervek útján. Legfeljebb külpolitikai vonatkozásban fejtették ki egyes államok hivatalos, államilag fémjelzett, politikai vagy társadalmi propagandát de legtöbbször akkor sem kifejezetten hivatalos, állami szerv útján. Az állam, különösen helpolitikai vonatkozásban, — a különféle gyűléseken felül — a pártajtón, elsősorban pedig a mindenkori kormányon lévő politikai párt ajtóján, az úgynevezett „kormányajtón” keresztül igyekezett saját propagandáját a különböző államecetek megvalósítása érdekében kifejtetni.

Ez — főként a háború után — megváltozott. Lassanként az állam saját maga kezdett közvetlenül, nyíltan beavallott, hivatalos propagandát üzent, nyilvános propagandaszervei útján. Vagyis a politikai és társadalmi propaganda egyik igen fontos állami tevékenységgé vált és nemcsak irányítása, hanem legtöbbször tényleges kifejtése is közvetlen állami feladattá emelkedett.

Ez a változás különböző okokra vezethető vissza. Kétségteljesen az egyik legfontosabb indítók az egész művelt világot végigszántó világnézeti harc és annak szörnyű kiélesedése. A nacionalista és internacionalista küzdelmek közepette a nemzetközi szocializmus volt az a politikai és nemzeti határokat nem ismerő, belső természeténél fogva alkalmas árszám, amely időrendben a leghamarabb ismerte fel a leginkább állami orgánusok útján terjesztett és irányított, sőt legtöbbször ezen is túlnyúlva, a nyílt állami propaganda jelentőségét. Ezt a felismerést azután rendszerint oly megvalósítás követte, amely mellett a politikai pártok propagandája háttérbe szorult, vagy teljesen megszűnt; illetve az csak egyetlen, úgynevezett „állampárt” kezében összpontosult. Legelőször is az internacionalista gondolat legszűkebb körébe valóra váltotta, az orosz szovjet vezette és állami monopóliuszban a politikai és társadalmi propaganda kifejtését, mérhetetlen nagy költségen létesítve szerteágazó hatalmas állami propaganda-szervezetét.

Erre aztán a tekintélyuralmi államok is felismerték, hogy a modern politikai és társadalmi propaganda a mai emberre felbecsülhetetlenül mély hatással van és épp ezért a propagandát az állam egyik legfontosabb tevékenységi ágazatává tették meg. Ennek megfelelően az uralomra jutott totális, nemzeti szocialista, fasiszta pártok programjukat az állam kizárólagos programjává tették a propagandát maguk részére mintegy kizárólagos, „államosított”, vagy legalább is a legszigorúbb állami ellenőrzés, gyámokodás alá helyezték.

A nem totális berendezésű, akár a jobboldaliság felé hajló államok ezek után kénytelenek voltak ráeszmélni arra, hogy a politikai és társadalmi propagandát nekik is többé-kevésbé állami tevékenységgé kell tenniük. Erre bizonyos mértékig saját jól felfogott érdekükben, mintegy védekezés-kép kényszerültek. Így a mai állam, akármilyen világnézeti berendezésű szervezésű is (diktatúra, parlamentáris kormányzati forma), kifejezett, nyílt állami propaganda és ennek szervei nélkül tömeghatásában alul marad.

Vannak aztán más eszközök is. Így Hitler a néptömeg részére mind sürűbben megrendezett, a maga nemében páratlanul grandiózus külsőségek között, felejthetetlen szórakozást nyújtó látványosságok és káprázatos parádék mellett, milliós tömeggyűléseit. (Nürnbergi pártnapok, a berlini „Sportpalast” gyűlései, stb.) Ugy Hitler, mint Mussolini a térhatások minden művészetével és sokmillió költséggel megépített a modern népfórumokat (Nürnberg, Róma), hogy ezeken a felszerelt mikrofonok

segítségével a megjelent milliós tömegeknek megadják azt az érzést, mintha a közügyek intézésében — akár csak passzív módon is — követlenül részt vennének és eszméiket ezen a módon is terjeszték.

A politikai propagandának, vagy ha tetszik, reklámnak ezek a modern módjai természetesen mérhetetlen pénzüsségeket emésztenek fel, amelyeket egyetlen parlamentáris értelemben vett politikai párt sem bírhat el. Vanderbilt mondja a reklámmal kapcsolatban: „Ha vállalkozásodba befektetsz egy dollárt, azonnal tarts készen még egy dollárt, hogy vállalkozásodat ismeretessé tehesd.” Ez azonban nemcsak a gazdasági, hanem a modern politikai, illetve társadalmi propagandára is teljes mértékben vonatkozik. Az ezzel kapcsolatos hatalmas kiadásokat azonban legfeljebb egy állami költségvetés kereteibe lehet beilleszteni és rendszerint külön célra létesített állami propagandaszervek segítségével megvalósítani.

A gazdasági propaganda, a reklám, éppen úgy mint a társadalmi és politikai propaganda, — célját tömegpszichológia törvényeinek tudatos felhasználásával éri el. — Gustave Le Bon és nyomaiban Kuncz Ödön a tömeglélek lényegéről és törvényeiről igen érdekes és értékes adatokra hivatkozik. A tapasztalatok hitelesített nagy száma bizonyítja, hogy a tömeglélek alacsonyabb, primitív, korlátoltabb, mint az egyes lelke. A tömegre is lehet hatni éppúgy, mint az egyesre, csak hogy egészen más eszközökkel. Az egyeseket lehet komoly érvekkel és bizonyítékokkal meggyőzni, minthogy az egyes ember kritikával dolgozik, értelmi működést folytat, gondolkodik. A tömeg azonban nem gondolkodik és nem talgatja a vele közölt adatok helyességét vagy igazságát, hanem ítéletét főleg érzelmi alapon hozza meg és épp ezért könnyen befolyásolható, szuggesztív. A szuggesztív valóságos „lelki infekcióként” éjt határozza a tömeget. Ennek a szuggesztiónak leginkább bevált eszköze Le Bon szerint, az állítás és az ismétlés. („Répéter c'est prouver”) Ha bármely heterogén eleműből alakuló tömeg nap-nap után, éveken keresztül, minduntalan és mindenütt egyazon jelölést hallja, vagy minden helység bejáratánál például a népevezér szónoklataiból kiragadott mondatokat olvas, akkor ezek az ismétlődő állítások megrögzötté válnak. „fixa ideává” válnak. A propaganda tehát a nagyközönség szuggesztívára törekszik és csakis az a propaganda jó, amely ezt a célt elérve, a „tömeglelkeket inficiálta.” A jó propaganda vezetőjének tudnia kell, hogy bizonyos állítás, híresztelés, rajz, éntékezés, emlékmű minő hatást gyakorol a tömeglelkekre; mikor és hol lehet ezt a hatást elérni és erőteljesen fokozni.

A fejletlenebb kereskedelemmel és iparral bíró országokban régebben általános jelenség volt a reklám megvetése. Vagyis a köztudat annak idején a reklámot önmagában meg nem engedett. „unfair” dolognak bélyegezte. Összetévesztve a tisztessé-

ségtelen kereskedelem jórészt tisztességtelen reklámját a gazdasági élet nélkülözhetetlen támaszával, a tisztességes reklámmal. Így voltak legnagyobb részben mindíg mostanáig a régi állami berendezések is, amelyek a politikai és társadalmi propagandát, vagy legalább is annak mai reklámszerű megjelenését — különösen pedig nyílt állami tevékenység alakjában — szinte diffamáló lehetlenségnek tartották. Pedig a tisztességes propaganda ma a széles, milliós népretegekre támaszkodni akaró állami berendezkedésekben nélkülözhetetlen. Ezt az első között a tekintélyuralmi rendszerek ismerték fel s ennek a felismerésnek szellemében nyomban intézkedtek is. Az állam által fémjelzett politikai, illetve társadalmi propagandánál azonban (éppúgy, mint a tisztességes kereskedelem részéről kifejtett gazdasági propagandánál is!) eléggé ki nem hangsúlyozható módon a „tisztességes” jelző és megjelölésen nyugszik a legnagyobb hangsúly. Mert ha a cél: az állami propagandával a nemzeti társadalom meghódítása, akkor az állami propagandaszerv sohasem hirdethet valótlan tényeket és adatokat, vagy olyan terveket, amelyek megvalósítására egyáltalában nem, vagy a hirdetett tervtől lényegesen eltérően kerül sor. Mert ezzel az eljárással a népmilliókat csak elriasztani lehet. Az állami propagandaszerv szigorúan csak azt hirdetheti tehát, amit a végrehajtó hatalom a beígért időn belül hiánvtalanul meg is valósít. A becsapás — ha egyáltalában — legfeljebb csak egyszer sikerül, ezzel csak egyszer lehet esetleg a „tömegpszichét inficiálni”, viszont az állami presztizs egyszer és mindenkorra tönkre mehet, mert a becsapott tömeg kritikája könnyen meghúzza felette a lélekharangot.

A diktatúra, totális berendezésű államoknál a nyílt állami politikai és társadalmi propaganda bevezetése — és pedig a most vázolt elvek szerinti bevezetése — problémát nem okozhat. A parancsuralmat megvalósító párt egyszerűen saját pártprogramját teszi a hivatalos állami propaganda tárgyává. A nem totális államoknál a hivatalos állami propaganda sikeres bevezetése, illetve megszervezése lényegesen nagyobb nehézségekbe ütközik. A valódi parlamentáris állam már szerkezeténél fogva nem hallgathatja el a kritikát. Vagyis az állami propagandát nem lehet versenytárs nélkülivé, kizárólagossá tenni, mint a parancsuralmaknál. Itt számolni kell tehát a politikai pártok és a különböző társadalmi csoportok propagandájával és versenytársával. Ennek megfelelően az állami propaganda anyagának és területének módosulnia kell. Az állami propaganda csak akkor lesz sikeres, ha csupán az egész nemzeti közvéleményt, vagy annak többségét érintő, rendszerint az egyes pártok és egyéb társadalmi csoportok keretein túlnyúló, időszervi problémákat tesz meg az állam hivatalos propagandájának tárgyává. Semmi körülmények között sem szabad tehát például valamely pártprogramot a maga egészében a hivatalos állami propaganda tárgyává tenni, mert akkor a többi nem hivatalos és vele konkuráló propaganda annak hitelét „pártpropaganda” megbélyegzéssel hamar leronthatja és a nyílt állami propaganda legfőbb célját, az egységes nemzeti közvélemény kialakítását meghiúsíthatja. Épp ezért a nem tekintélyi alapon berendezkedett államoknak a hivatalos jellegű propagandájuk kifejtésénél még a parancsuralmi rendszereknél is kinosabban kell ügyelniük arra, hogy mindig csak a valót hirdessék, mindig csak a legtárgyalagosabb beállításban és mindig csak a megvalósítás keretein belül, mindig a megvalósítási határidő pontos betartásának állandó, biztos tudatában. Mert csak így lehet a nemzet és a nemzeti társadalom létét érintő kérdéseket illetően egyetemes közvélemény kialakulását kiépíteni. Mert a vázolt elvektől történő legkisebb eltérés esetén is, különösen ott, ahol éles pártküzdelmek folynak, a közvélemény nem kormányparti tömegei az állami propagandában egyszerűen csak pártpropagandát éreznek ki, elvesztik hitüket és bizalmatlansággal válaszolnak a csalódottság érzésére. Ilyenkor az állami propaganda célját el nem érve megbukik és a vele járó tetemes költségek haszontalanul vesznek el. A nem totális államban a hivatalos állami propaganda ténykedéséhez tehát pártpolitikától mentes, legelőszörban a nemzet egyetemet érintő, inkább időszervi társadalmi problémák megoldásának propagálása illik, hogy a különböző pártpolitikai propagandák torzításait ellensúlyozza, egységes és egységes közvélemény alakulhasson ki. Ekként létrehozható azután egy olyan hivatalos propaganda, amelyet a tömegek feltétlenül tárgyilagosságnak tekintenek s annak fenntartás nélkül hitelt adnak.

Sz. V.

Fiavelem! Fiavelem!

Mélyen leszállított áron kaphatók a

Magyar Szemle Társaság

következő művei:

Homan: A magyar történetírás útjai
ára 540 lei helyett csak 350 lei

Weisz: Mai magyar társadalom
ára 360 lei helyett csak 250 lei

Horváth: Magyar irodalmi műveltségünk kezdetei
ára 396 lei helyett csak 250 lei

Szekfü: Bethlen Gábor
ára 460 lei helyett csak 300 lei

Parkas: Fiatal Magyarország kora
ára 396 lei helyett csak 250 lei

Babits: Amor Sanctus
ára 331 lei helyett csak 250 lei

Vidéki megrendelés esetén plus 15 lei portó
A könyvek gyönyörű díszkötésben megrendelhetők a Magyar Lapok kiadóhivatala útján

Byrd tengernagy rendkívüli élete

Aki az európai bonyodalmak elől harmadszor utazott el a Déli Sarkra

Jelentették, hogy Byrd admirális újból útnak indult, hogy a Déli Sark megismeretlen vidékeit felkutassa.

Byrd admirális olyan békés természetű, hogy még tudni sem akar a háborúról. Pedig ez, ma még egy amerikainak sem könnyű, bár az Atlanti óceán is válassza el az ágyúktól, tankoktól, drót-sívénnyektől. Ha most egy amerikai szétterít egy újságot: nem olvashat egyébről, csak szárazföldi, tengeri vagy légi ütközetekről. Bekapcsolja a rádióját? Másról sem hallhat, mint mágneses aknákról, vagy vadászgépek és nehéz bombavetők öldöklő légiküzdelméről. Barátokkal találkozók? Ilyesmiket hallhat tőlük:

— Képzeld, az egyik nagyanyám finn, menekülnie kellett, havas utakon, az oroszok bombái elől!

Másik jóbarát ilyeneket mond:

— Meglátod, pár nap múlva minket is végzetesen belevonnak majd a háborúba!

Hova menjen hát a békére vágyó amerikai? Dél-Afrikában összeesküvéket fedeznek fel, a Déli tengeren modern „kalózhajókat” jeleznek, Grönlandban az eszkimók rettegnek a háborútól, — sehol egy pont, ahol valóban béke volna és a háborútól való félelem nem lenne jogos.

Byrd admirális azonban hosszas megfontolás után rájött arra, hogy az egyetlen földterület, amelyen még valóban béke uralkodik, — az a Déli Sark. Ezért elhatározta, hogy elmegy a Déli Sarkra. Nem az első útja ez az Antarktiszra. Már két ízben járt ott Byrd tengernagy, most már harmadik expedícióját vezeti a Déli Sarkra.

Egy amerikai újságíró beszélgetett Byrd admirálissal erről az új expedícióról.

— Ugy örülök — mondta Byrd tengernagy —, hogy mehetek. *Annára hittem a világbékében, olyan sokat harcoltam érte, hogy nincs már bátorságom tovább élni ebben a világban, amelyre rákényszerítették a háborút.*

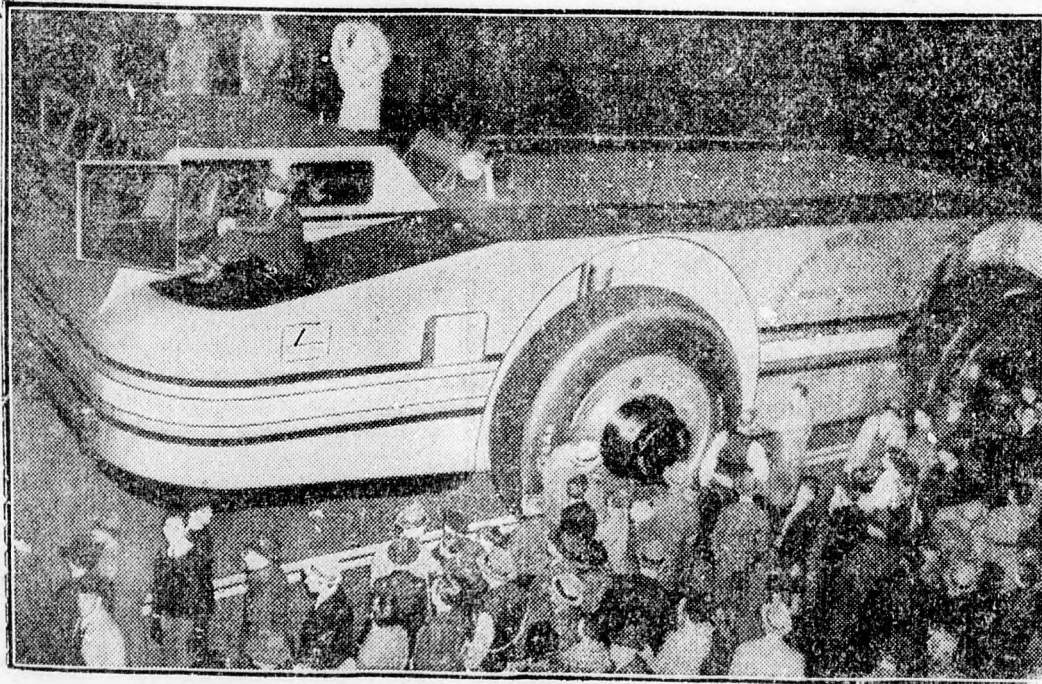
Felsóhajtott, majd hozzátette:

— Odalent el lehet felejteni a világot, ott nem találni alacsonyrendűséget sem, legfeljebb azt, amit önmagában visz az ember...

„Odalent”, az a „Kis-Amerika”, amit ő hódított meg, a négyzáz ezer négyzetkilométer kiterjedésű jeges föld lakatlan fővárosa.

A tizenkétéves világotazó

Amilyen békés és pacifista Byrd admirális, olyan viharos élete volt. Mindössze 12 éves, amikor körülutazza a földet, csak azért, hogy megláthassa egy kis pajtását, aki a Filippi szigeteken lakott.

Byrd admirális iéacirkálója

Már akkor élénk megfigyelőtehetség élt benne, s olyan érdekes leírást adott erről az útról, hogy az egyik virginiai napilap le is közölte. Leírta ebben az útirajzban, hogy miképp menekült meg egy tájfunból, a kolerajárvány veszedelméből és egy felkelés elől.

Huszonnégy éves korában belépett az Egyesült Államok haditengerészeti iskolájába, Annapolisban. Két évvel később már kitiűntették azért, mert kimentett egy embert a cápától hemzsegő Karibi tengerből.

Az ellenséges Atlanti-óceán

Byrd nagy kétségbeesésre egy lábsérülése könnyebb bicegést okozott, ami arra kényszerítette, hogy lemondjon a haditengerészetről. Azonban akkor, amikor az Egyesült Államok is hábo-

Repülés az Északi-sark fölött. — Első út az Óceánon át

Már a következő évben hallatlan vakmerőségű vállalkozással ejtette ámulatba a világot Byrd, aki Floyd Bennet társaságában átrepülte az Északi Sarkot, a Spitzbergákon levő repülőbázisról indulva ki s leszállás nélkül tértek vissza kiindulási pontjukra. Ekkor tizenöt és fél óra alatt több, mint 1600 kilométernyi utat repültek be.

Alig múlt el egy év, Byrd régi vágya teljesülhetett: három barátja társaságában átrepülte az Atlanti óceánt, hogy egy kicsit „pihenjen és szórakozzék” első délsarki expedíciója előtt. Ez az atlanti-óceáni repülés elejétől végig drámai lefolyású volt.

Byrd repülőgépe állandóan sűrű ködben haladt és amikor csaknem 38 óra után végre elérték a francia partot, a gép pilótája, Bert Acosta, a kimerültségtől elszédült s a gépet hirtelen a tenger felé fordította. Byrd azonban kiragadta kezéből a kormányt és sikerült is partot érniük.

A Déli-sark Amerikáé. Byrd első délsarki utazása

Hosszú előkészületek után végre Byrd mégis útrakelt, hogy felkutassa a Déli Sarkot.

Két kontinens várta egy évig a híreket felőle. S végre jöttek a várvavárt hírek: Byrd expedíciója megérkezett az Antarktiszra, átrepülte a Déli Sarkot s ledobta ott az amerikai lobogót. *A Déli Sark Amerikáé lett.* Byrd ezen az útján 640 ezer négyzetkilométernél nagyobb, ember által eddig nem

* Idősebb embereknél, kiknek székletéte rendellenes és fájdalmas, sokszor már napi 3-4 evőkanál természetes „Ferenc József” keserűvíz is meghozza a megfelelő bélürülést és a kielégítő anyagcserét s így jelentős megkönnyebbülést idéz elő. Kérdezze meg orvosát.

rúba lépett, visszahívták s kevéssel ezután Pennsylvániában, ahol hidroplán-bázis volt, főhadnaggyá léptették elő. Ott szerezte meg aztán pilóta-oklevelét is. 1918-ban teljesen rábízták az Egyesült Államok kanadai légihaderéjét s Halifaxba küldték, hogy ott a partvédelmet biztosítsa.

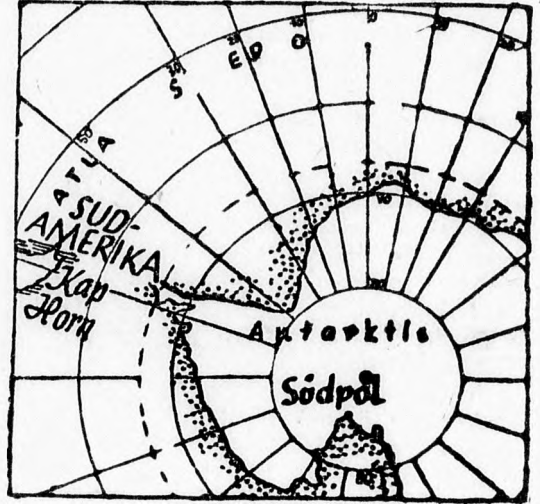
Még a fegyverszünet előtt ki akarta erősíteni fellebbvalóitól az Atlanti óceán átrepülésére az engedélyt, de azt nem kapta meg, mert gépe nem volt képes elég üzemanyag fölvetelésre és ezért nem is érthette volna el az európai partvidéket. 1919-ben aztán, mint ez eléggé ismeretes, önállóan tett kísérletet erre a távrepülésre, de csak Új-Fundlandig jutott el. Két évvel később aztán az a megbízást kapta, hogy az Angliától vásárolt Z. R. 2. jelzésű kormányozható léghajóval repüljön Amerikába. Ez a léghajó azonban az indulás előtti napon felrobbant a hangárban.

Mintha a sors maga tiltotta volna el Byrdet az óceán átrepülésétől. Byrd mégis, csak pillanatilag mondott le erről a tervéről, makacs, kemény fejű ember volt mindég.

Végre 1925-ben résztvehetett Mac Millan sarkvidéki expedíciójában, mint a légi egységek vezetője. Ez az út volt első, igazi nagy sikere s azóta az új- és óvilág sajtója állandóan foglalkozott Byrd különböző útjaival.

látott területet repült át, térképezett le s látott el amerikai nevekké egyes helyeket.

Amikor visszatért Amerikába az Antarktiszról,

népszerűsége olyan nagyra nőtt, hogy az amerikai kormány ellentengernaggyá nevezte ki.

Második délsarki útját 1933-ban tette meg, s ekkor öt hónapig élt a jégsivatag szívében, hogy tanulmányozza a meteorológiai viszonyokat, a klímát és a geológiai felépítést. „Kis-Amerika”, az expedíció székelye, rádió útján kapott tőle hírt, de aztán tíz napi teljes csend következett: Byrd rádióleadásai nem jelentkeztek. Mindenki azt hitte, hogy a jégvilágban elveszett. Mentőexpedíciót is szerveztek föl kutatására s meg is találták — félholtan, súlyos szénegázmérgezéssel, amit rossz működő kályhája okozott. Az első szó, amit ki tudott ejteni, bocsánatkérés volt mentőtőihöz:

— *Kétségbeest, hogy annyi bajt okoztam!*

Ez az expedíció 1935-ben tért vissza a Déli Sarkról.

Mibe kerül egy sarki utazás?

Lássuk ezek után közvetlen közletről Byrd admirálíst. Azt híhetné az avatatlan, hogy hatalmas, vállas, izmos amerikai, ilyennek festik a modern hősokeket a kalandregények és riportok egyaránt. Amde Byrd admirális egészen más típus. Kicsi termetű, kemény, sűrű haja van, az arca finom, de energikus, csupán a profilja emlékeztet a film-sztárok egyenes arcéleire.

De úgy látszik, hogy ebben a kis emberben nemcsak a nagy felfedező szelleme és akaratereje él, hanem a rendkívüli egyéniségű üzletemberé is és más körülmények között ma pamut vagy olaj király lehetne, nem pedig nagy felfedező. Az üzleti szellem így is erősen kifejlődött Byrd admirálisban. Zseniálisan tudja megszervezni expedícióit. Mert azt ne gondolja senki, hogy egy-egy ilyen délsarki utacska-hoz nem kell pénz. Ellenkezőleg.

Tömerdek pénz kell hozzá. Pedig Byrd első két délsarki expedícióját az amerikai kormány nem támogatta. És amíg Peary és más nagy sarki utazók éheztek és nyomorogtak kulturmunkálkodásuk közben, s felfedezéseiknek gátat vetett a pénzhány, addig Byrd admirális hasznossá tudta tenni a zársait.

Nagyszabású céljainak ismeretében a pénz- és az iparvilág mágnásai jelentékeny összegekkel járultak vállalkozásához, sőt még az iskolágyerekek is odaadták összegyűjtött pénzüket, a nagy kereskedelmi vállalatok pedig ingyen szállították a szükséges élelmiszert ruhaanyagot, fűtőanyagot, mérőeszközöket s a szükséges felszerelés egyéb kellékeit.

Byrd kitűnően fejlett üzleti szelleme abban is érvényesült, hogy ő volt az első kutató, aki arra gondolt, hogy termelőknél, gyárosoknál, cigarettavagy gépkocsi kereskedőknek ajánlatokat tesz, hogy gyártmányairól nevezze el hajóit és repülőgépeit. Ez olyan újszerű, eredeti reklámötlet volt, hogy a megbízásokat tömegével kapta Byrd — s a reklámért természetesen fizetni is szoktak... Ennek az ötletnek is volt a legnagyobb sikere és így a fókák, jegesmedvék, sirályok s az Antarktisz többi lakói, ha tudtak volna olvasni, megismerhették volna Byrd egy-egy hajójának oldaláról, vagy repülőgépeinek szárnyáról az amerikai malátás-tejgyáros, vagy borotvapengegyáros neveit.

Mindez azonban csak azt a célt szolgálta, hogy a délsarki út költségeit összegyűjtse. Byrdnek magának nem hozott semmit. Azonban, míg a kutatók nagyrészt saját vagyanukat is beleérték vállalkozásukba és szegényen haltak meg, Byrd admirális esimes kis vagyont gyűjtött össze azzal, hogy ki tudta használni a veszélyeket, amiket átért és a fölfedezéseket, amiket tett. Minden sarki útja után előadókörutakat tett Amerikában, amik több száz ezer dollárt jövedelmeztek. Léírta utazásait s két kötete jelent meg: „Kis-Amerika” és „Egyedül” címen. Ezek meghaladták a százezer példányszámot és a szerzői jogdíjakért kapott összegek egy millió dollárra szaporodtak...

Amint látható, a XX. század Amerikájában a kaland is ragyogó üzlet lett...

A béke misztériuma

Byrd tengernagy egyébként könnyvei és előadásai jövedelmének nagy részét önzetlen célokra áldozta és számos békenozogalmat támogatott anyagilag is. Abban a naiv felfelelésben állt, hogy — a béke eszméjét is úgy lehet terjeszteni, mint például egy cigarettareklámot. 1939 nyara volt aztán a kiábrándító csalódás számára. Akkor határozta el harmadik délsarki útját s nemrég el is indult erre az útra.

Egyébként Byrd admirális szerint a Déli Sarkon olyan gazdag szénrétetek vannak, amelyek ötven évre el tudják látni az Egyesült Államok szükségleteit s ezenkívül igen gazdag mangán-rétegeket is felfedezett.

Byrd harmadik délsarki útja elé tehát épp elég nagy várakozással tekinthet a művelt világ.

(h. ö.)

„Elszánt kötelesség”

— Széljegyzetek Horváth Imre verseskönyvéhez —

Nagyvárad, január hó.

Baló Elemér, a székely származású budapesti színész, amikor a multkoriban egyik nagy sikere után meginterjúvolták, azon kesergett, hogy különböző alakításában negyvennyolcszor fedezte fel eddig a sajtó és a közönség. Mind a negyvennyolcszor nagy, úgynevezett átütő sikere volt s aztán mintha misem történt volna, egyik napról a másikra úgy elfeledkeztek róla, hogy legközelebb még szerződést sem kapott. Elég lenne már a felfedezésből — mondotta keserűen — vegyék tudomásul, hogy élek, létezem és vagyok valaki, mert végre is egyenesbe szeretnék kerülni. De egészen bizonyos, hogy Baló Elemért megint elfelejtették, már csak azért is, hogy legközelebb újból fel tudják fedezni.

Persze a székely származású kitűnő színész nem az egyetlen, akivel a népszerűség ilyen mostohán bánik. Sok művész és író van, akit lépten-nyomon fölfedeznek, de valahogy nem tartanak számon, s ha legközelebb a siker jegyében jelentkezik, megint meglepetéssel fogadják, s mint újonnan jöttet köszöntik. Sokban hozzájárul ehhez, hogy a szerkesztő urak általában szeretnek „felfedezni”: de része van benne az egyes művészek beteges szerénységének s a hibás és rossz önzó adminisztrációknak is.

Horváth Imrét például, aki most negyedszer jelentkezik verseskötettel, egészen bizonyos, hogy ismét fel fogja fedezni a sajtó. Holott nem is olyan régen, az elmúlt tavaszon fedezte fel utoljára, amikor „Adj kertem több virágot” című verseskötete megjelent. Pedig annak a kötetnek tiszta, ezüstesengésű rímek jöformán még nem hangzottak el a füllökben, mélyértelmű sorai, gazdag mondanivalója, amely négy soros verseiben zeng, harsog, kacag és gyöngyözik, még eleven élmény.

Horváth Imre a versírás klasszikusan tiszta, egyszerű eszközeivel már abban a kötetében is kész, kiforrott tehetségként jelentkezett, akinek nevére meg kell jegyezni, akit számon kell tartani és főként segíteni kell, ha majd egyszer nem akarunk miatta szegyenkezni. Itt el közöttünk s tétován, riadtan tekint szét, félénken, bizonytalanul lépdel az utcán, mert véletlenül tévedt közibénk és nincs érzéke ahhoz, ami kívülesik az örök dolgokon. Bármitől ír, végeredményben minden témája, mögött az élet, halál és szerelem gondolatai örvénylenek kábító mélységű verseiben és nem túlzás, ha azt írjuk róla, hogy ma magyarul kevesen tudnak négy sorban többet mondani Horváth Imrénél. Mert négy soros versei lesznek hovatovább legjelentősebbek költészetére. Mintha a nagy nyugtalanságok és bizonytalanságok napjaiban nem volna türelme, idegereje és bátorsága hosszabblevegűtű verse megírásához kezdeni: gondolatait, felvillanó hangulatait négy soros versek tömör és teli formájába zárja. Mert nem „röpke versikék” ezek a négy sorosok, vagy alig egy-két strófiával hosszabb

levegűtű versek. De nem is túlszűfoltak. A gondolati elem s a hangulati aláfestés egy rejtélyes matematika elosztásában kiegyensúlyozottan érvényesül ezekben a miniatűr műremekekben, amelyek akkor is világosak, tiszták és megkapóak, ha irdatlan mélységeket vagy csillagontúli magasságokat feszegetnek. S még játékosságában is mély és megindító tud lenni, mint „Állatkertben” című négy sorosában:

*Ha hívó vagy, vess keresztet — s egy percre
hökkenne nézd az apró ketrecet,
melynek sűrű rácsa közt bentrekedt
a kis mókus s a roppant erdők lelke.*

Vagy itt van például az „Alföldi tél”:

*Tenyérvényi fagy: ez itt a sarkvidék.
Rátűz a nap s olvad a pernyi hó.
Lakából egy zömök veréb kilép —
s tipeg-topog. Ó itt az eszkimó.*

Jól emlékszem még Horváth Imre legelső verseire, melyekben századévi költők édesbús reménytelenül kísérgettek. Magányos fapad a ligeti sétányon, ahol tűnt kedveséről ábrándozik. Lilafürtű akácvirágok, sejtelmes csipkefüggönyök, színes női sálak és édeskés lokalkulőr. Akkor azt tartottuk róla, hogy elkésett egy kicsit. Egy nyugodt, békésebb kor gyermekének született ő, jámbor ábrándok, méla hangulatok költőjének. Mennyire tévedtünk! Menteni és igazolni akartuk verseit. Pedig az igazság az volt, hogy az élet még nem viselte meg eléggé s nem akarván tudomást venni a kor jellegzetes motorbűgásáról, tömegzajáról, szellemi és leningözéről, — amit lélekből útal, — fülét Reviczky-versekkel tömte be vatta helyett s egy elmúlt élet, nyugalmasabb, de hazug illúziójába menekült. Az élet aztán alaposan megpaskolta és kizavarta elszigetelt magánosságából. A kor jellegzetes lármája akarva-nemakarva betört hozzá, nyugtalanná, idegessé tette s felingerelte. A motorbűgás, a technika zaja, az ismert politikai jelzések és háborús riadók ma sem visszhangzanak verseiben. De haragszik és elkecseregett. Nem politizál és úgy tesz, mintha napjaink lármáját nem venné tudomásul, de egyre ingerültebb. Még nem mondja ki, hogy mi az, ami haragra lobbantja, ami keserűséggel, kétségbeeséssel tölti el, de megtalálta hangját s ez a hang tisztán, érthetően harsog ki verseiből. Kilépett a passzivitásból és fenyegetően agresszív kezd lenni:

*„Min, hid alatt háló áldott szegények
oly szegény légy. Vagy náluk is szegényebb.*

*Tiszta légy, mint a gyolcs, mit sebre kötnek.
Légy oly szabad, mint a be nem kötött seb.*

*S oly igaz légy, ha egyszer hangod támad,
mint gyárszírénák hangjában a bánat.”*

Vagy itt van például a „Horog” című verse:

*Aljas — bár, mint a kard! — acél.
Vészt remél, hogy kicsalja részét*

*Szenyves vizek sodrában él,
hol bambaság és hóhér éhség*

*hajt hegyére friss halakat.
Én kilestem s undorral láttam,*

*mint lapul meg az ár alatt:
fergek állnak szolgálatában.*

Milyen nagy út ez a lila akácok s a tündérien sejtelmes csipkefüggönyök szelíd hangulatától s belénk döbbenő valóságig. És Horváth Imre tüntetően rövid idő alatt tette meg ezt az utat „Örvény felett” című első verseskötetétől legújabb, „Elszánt kötelesség” című kötetéig. Tisztelnünk kell őt és meg kell becsülnünk tehetségét. Nemcsak azért, mert kevés embernek adatott meg ez a tehetség, de magunkra való tekintettel is. Mert ahol egy abszolút igazság alapján dönteni fognak felettünk, ott egészen biztos, hogy javunkra írják, ha a versek — az igaz és szép versek — visszhangot keltettek lelünkben ott, ahol idegentül és visszhang nélkül hangzottak el a legszebb dolgok...

BÉLTEKY LÁSZLÓ

Papp Asztrik verseiből

MEHECSKE AZ ABLAKON

*Voltál-e úgy? ... Látásod, mint a kristály,
fehérebb, átlátszó volt álmaidnál.
Előre néztél, napsugárban
fürdött a kert, a fák, virág, az ember ...
S előrenyúltál gyötrő szerelemmel
hogy elbecézd a tárgyakat.
De rájöttél: valami akadály van
a látásod megett, a fény alatt ...
— Voltál-e úgy? ... És sirni kezdte
gyermekmódra, bután, vakon ...
— Voltál-e úgy? ...*

(Méhecske vergődött a fényes ablakon) ...

HOLNAP A HEGY KÖVETKEZIK...

*A hegy már ködben áll, fehéren
megrogyva, búsan, megalázva.
Elítélt, kinek a halál a
szemét fehér kendővel fogta le ...*

*A hűvös árba sülyedőnek
csak orma látszik, megrogva,
mintha fuldokló karja volna,
esdeklő két keze ...*

*A hegy már ködben áll, fehéren:
az őszi fagy lefeggyverzte:
ítélet hangzott el felette ...
Holnap a völgy következik ...*

AZT GONDOLJÁK ...

*Építik, rakják apró házuikat,
nevetve, boldogan, serényen.
S azt gondolják, hogy velük újra él
a földi Éden ...
Azt gondolják, hogy kivágják a régi
vén, vastag körtefát:
bölcsőnek. Pár garast a két család
selyempolyának összead ...
Azt gondolják: koporsó sohsem kell,
bánatuk, gondjuk sose lesz.
Hogy ők lesznek az első emberek,
kik könnyet sose ejtenek ...
Azt gondolják ... És olyan édesek ...*

Asszonyok dolga

A kézimunka reneszansza

Az unalmas téli délutánokon s a hosszú téli estéken, amikor a rádió az egyetlen szórakozás, a kézimunka ismét nagy divatba jött. A ruhák, sálak, kesztyűk kötése, horgolása mellett kedvet kaptak asszonyaink és leányaink egyéb kézimunkákra is és asztalterítők, zsebkendők, csipkék s más egyéb szép kézimunkaholmik kerülnek ki fürge ujjai alól.

Alább néhány kézimunka terítő leírását közöljük, hogy elősegítsük ennek az értékes „háziiparnak” a népszerűsödését, — örvendetesen megindult reneszanszát:

Ertékes terítők. Ha a kézimunka szép, művészi és finom anyagból készül, örök értékű. Türelmi készítőjét, öröklődik nemzedékeken keresztül. A kézimunkák birodalmában nincs kimondott divat; újszerű ötletek, modern irányzat, új szemlel ellenben mindig van. A horgolás ezeltől száz évvel is divat volt s divat lesz száz év múlva is. Csak a horgolási tervek változtak meg az idő folyamán. A régi, túlszűfolt rózsás és virágminták helyett levegős, egyenes vonalú mintákat készítenek a terítők. Hogy most kinek melyik a szebb, az ízlés dolga! S így van ez minden kézimunkafajtánál. Például az orsós szalag-

csipkénél nem lehet egyenes vonalú, úgynevezett modern mintákat használni, mert az anyagszerűsége a hajlított, görbe vonalakat kívánja meg. Azonban értékes csipketerítőt bárki elkészítheti, ha Nancy orsós csipkeszalagot vesz. Vászorra vagy erősebb papírra a mintát előrajzoljuk, erre aztán a csipkeszalagot ráfűreeljük a hajlásoknál kellően betartva. Teljes felfűreelés után, Tanagra-fonállal készített pókokkal összedolgozzuk az egész terítőt. A terítő színe a kartonon befelé van, tehát a felül lévő bal felén dolgozzuk el a szálakat. A terítőhöz szükséges csipkeszalagot magunk is horgolhatjuk.

Horgolt terítők. Rendszerint nagyon dekoratív mintája van a horgolt terítőnek. Horgolással vagy filé- (rece-) munkával egyaránt készíthető. Készítéséhez legalkalmasabb a Mez Liana 15-ös számú horgolófonál. Különböző tervek szerint fehér vagy ekrü színben készíthetjük a terítőt. Alkalmos kis asztalkára terítőnek, zongorára vagy asztalközépre; vékony fonállal, kis méretheben készítve, vitrinbe vagy üvegtálcára alá is nagyon szép. A terítő négy sarkára a horgolófonálból készített rojtot is tehetünk, ez különösen akkor szép, ha úgy helyezzük el a terítőt, hogy a sarkai lefőljának.

A dohányzó nő

Milyen bajok származhatnak a dohányzásból?

Régebben, a háború előtt is előfordult, hogy fiatal nők pajkosságból, kacérkodásból elszívtak egy-egy cigarettát, ennek azonban kozmetikai és orvosi szempontból nem volt semmi jelentősége. Csak a legutóbbi esztendőkhöz vált általános, gyakori jelenséggé a komolyan dohányzó nő.

A pajkosságból rágyújtó, ügyetlenkedő leány bajos jelenség volt; hogy az egyik cigarettát a másik után fogyasztó, füstöt mellreszívó nő milyen látványt nyújt, az ízlés dolga, bizonyos azonban, hogy a dohányzás a „nőiesség” nem nagyon fér össze. Nézzük most a kérdést orvosi-kozmetikai szempontból. Vajjon a rendszeres dohányzás van-e valamilyen és milyen hatással a nők szépségére?

Bebizonyított tény, hogy a dohányzás nem közbűs az emberi szervezetre, hanem azt károsítja, mégpedig nemcsak a szervezetbe jutott nikotin útján, hanem a füst egyéb alkotórészei is szerepet játszanak.

Az érrendszer, a mirigyek és a gyomorbélrendszer szenvednek leginkább és elsősorban a rendszeres dohányzás következtében.

Az erek elmeszesedésének legfőbb siettetője a dohányzás. Ez az állapot különben csak az öregkorban a veledőrája és néhány betegség az, a dohányon kívül, mely időelőtti megjelenését okozza. Tehát az a nő, aki nem akar korán megöregedni, ne dohányozzék.

Ha megfigyeljük az erősen dohányzó, aránylag még fiatal nők petyhüdt, fonnyadt, ráncosodásra hajló egészségtelen színű bőrét, akkor megértjük, milyen fontos kelleke a szépségnek a bőr kellő vérellátása, amelyet a dohányzás az erek károsítása útján megakadályoz.

A megszükkült erek képtelenek elegendő táplálékhoz juttatni a hajgyökereket, ami hajhulláshoz vezet. A kihullott hajszál helyébe vagy csak satnya, vékonyzálló, vagy semilyen haj sem nő. Így lehet a mértéktelen dohányzás közvetve a kopaszodás oka is.

Kozmetikailag fontos körülmény még az is, hogy a fogból rossz táplálása a fogak romlásához, majd kihullásához vezethet.

A mirigyek elválasztó működését először fokozza, majd rövid idő múlva gátolja a dohányzás. Ezen a helyen már többször volt szó arról, milyen fontos kozmetikai szempontból a mirigyek normális működése. A dohányzás éppen a kozmetikailag legfontosabb mirigyekre, a pajsmirigyre és a vele korrelációban lévő mirigyekre fejt ki káros, működésgátló hatását, ezzel koravénsgét, illetőleg annak látszatát okozza. Ennek a tárgynak bővebb tárgyalásába ehelyütt nem mehetünk bele.

Tény az, hogy a női szervezet érzékenyebb a dohányzás ártalmaival szemben, mint a férfi szervezete, továbbá a belső elválasztású mirigyeknek a nőnél és a nő szépségének alakulásánál sokkal fontosabb szerepe van, mint a férfinnál.

A célszerű táplálkozás, a gyomorból működésének rendes volta az egészségnek és a szépségnek nem elhanyagolható kelleke. Márpedig éppen a gyomorra és a belekre fejt ki az előbb említettek melletti még a dohányzás leginkább káros hatását. A gyomornedv elválasztásának befolyásával étvágytalanságot, emésztési zavarokat okoz, ami idővel kiütöközik a bőrön és komoly kozmetikai hibákat okozhat.

Ezek röviden a rendszeres és mértéktelen dohányzásnak kozmetikai vonatkozásai.

A legokosabb tehát, ha a nők nem dohányznak (a férfiaknál is ez volna a legokosabb), bár ha kell vallani, hogy a kevés és mértékletes dohányzásnak nincsenek meg a fentemlített káros következményei. Csakhogy azt, mi a kevés és mi a sok dohányzás, mindig egyénileg kell elbírálni, mert vannak szervezetek, melyeknek napi 5-6 cigarettára már ártalmára lehet.

Dr M. D.

„Az anyai szeretet”

a címe az Ufa legújabb filmjének, amely el most mutattak be Berlinben. Káthe Dorech a főszerepben korán özvegyesre jutott asszonyt játszik, aki hősiességével a gyermekét, s végül azokban leli meg boldogságát.

5 évig szenvedtem rettentő gyomorgörcsökben...

és talán még ma is beteg volnék, ha nem szerettem volna tudomást a kiváló GASTRO-D. orvosáról, írja nekünk Crisán József, Bucuresti, Str. Tâbăcari 18. És valóban az amerikai gyógynövényből készült GASTRO-D. a gyomor-, máj-, epe-, vese és bélmegbetegedéseket megszünteti, még akkor is, ha ezek már nagyon előrehaladott állapotban vannak. Orvosok is ajánlják.

GASTRO-D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban vagy postán megrendelhető 140 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában, Bucuresti Calea Victoriei 124.

A konyha körül

Töltött narancs. Vesszünk 4 darab narancsot (tetszés szerint több is lehet), keresztben kettévágjuk. A kivájt belső részt megtisztítjuk a magoktól és apró kockákra vágjuk. Hozzáadunk egy szintén kockákra vágalt almát, 2 kanál rumot, esetleg valamilyen finom likőrt, 2 deka mézet és fél citrom levét. Ezzel a keverékkel megtöltjük a kivájt fél narancshéjakat, mindegyiknek tetejébe fél diót, egész mandulát, vagy cukrozott cseresznyét teszünk, üvegtálcára rakva, tálalásig hideg helyre állítjuk.

Mogyorógolyócskák. 6 evőkanál darált mogyorót összevegyítünk 1 evőkanál kakaóval, 1 evőkanál porcukorral, kevés reszelt citromhéjjal és 1 evőkanál mézzel. A keverékből tűzőn sűrű pépet főzünk, majd golyócskákat formálunk belőle, amiket csokoládédarabban megforgatunk. Süteménypapírkákba helyezve tesszük tábla.

Püspökkenyér. Hat tojássárgáját elkeverünk negyed kiló porcukorral. Lassan hozzáadunk negyed kiló lisztet és a 6 tojás kemény habját. Végül belevegyítünk 10 deka apróra vágott diót, 10 deka összevagdalt narancshéjat, összetört csokoládét és mazsolát. Kivajazott, kilisztezett hozsuzkás tepsiben langyos sütőben sütjük. Ha kihűlt, felszeletelhetjük.

Pörkölt mogyorótorta. 25 deka mogyorót ledarálunk és 25 deka cukorral folytonos keverés közben megpörköljük. Belekeverünk 8 tojássárgáját és 8 tojás kemény habját. Vajjal kikent, lisztezett formában sütjük és tejszínhabbal bevonva tálaljuk. A tetejét tört, pörkölt mogyoróval hintjük be.

Töltött túróspogácsa tea mellé. Tizenkét deka áttört, száraz tehéntúróból, 12 deka lisztből, 12 deka vajból és egy egész tojásból tésztát gyúrunk megfelelő sóval. Jól kidolgozzuk a tésztát és egy ujjnyi vastagságra kinyújtjuk, pogácsaszaggatóval kiszaggatjuk, tojással megkenjük és szép világosra sütjük. Ha kihültek, kettévágjuk őket, vajjal megkenjük, libamájat vagy sonkát helyezünk a középsőre és újra egymásra illesztjük a darabkákat.

SZINHÁZ-MŰVÉSZET

Négy évtized aranypora

Negyvenesztendő a nagyváradai színház

Harminc év előtt fel akarták építeni a második színházat. Amikor leégett a nagyváradai színház

A férj vacsora után szivarra gyújt, fellapozza a frissen érkezett újságot s a világpolitikai eseményeket kezdi olvasni. A feleség pedig bekapcsolja a rádiót s valami hangulatos muzsika után kutat az éter hullámai között. De a papírszövegre felfigyel s odaszól a férjnek:

— Nézd csak meg, tiam, mit adnak szombaton a színházban?

A férj megnézi. Másnap megveszik a jegyet és szombat este beülnek a páholyba, hogy végig nevéssék a legújabb bohózatot. Szünet alatt végigguggolják a páholsort, a földszintet, megállapítják, hogy ónagysága barátinője tavalyi ruhát visel némi átalakítással. — de észükbe se jutna meglátni azt a dátumot, ami a színpad felett arany betűkkel hirdeti, hogy az idén lesz a váradai színház negyven éves.

Ez a négy évtized mozgalmas volt; színes és szép. Voltak benne virágos, mámoros esték és szomorú, drámai fordulatok. Olyan a mi színházunk negyvenesztendő története, mint a műsor: dráma követi a daljátékot s a vígopera sokáig csengő hangjaira árnyat vet egy-egy tragédia megrázó története...

A váradai színészet őskora

A váradai színészet története tulajdonképp sokkal régebb eredetű, mint az állandó színházé. A színészet első hajnala 1784. évre eset. Százötvenhat év előtt a „Sasjegy” alatt ismert városi csapatok ugynevezett szalájában játszott, először komédiás csapat, amikor is „bizonyos Csah Országai Komédiás társaságnak egyezri produc-tiót” engedélyezett a nemes és nemeses városi magisztrátus. 1786-ban két ízben is játszott Váradon, ugyancsak a Sasjegy szalájában „komédiás csapat”, s az első magyar szó 1792-ben hangzott el, amikor gróf Rhédey Lajos üdvös partizán-sá-val játszhattak itt a Magyar Nemzeti Játékszín társaság „teátristái”.

1815-ben betöltötték a Sas Szálló szalájában való színházat, mert a terem falait megrongálták a színpadok odaerősítésével. Gróf Rhédey Lajos és dr. Sándorffy József orvos buzgólkodására azonban mozgalom indult állandó játékszín felépítésére. A mai Apolló palota helyére tervezték az állandó színházat, amelynek felépítése mindössze 24.120 forint és 36 krajcárba került volna s a városi kaszinó is ott kapott volna helyet. A kedvezőtlen pénzügyi helyzet miatt azonban ezt a tervet el kellett ejteni.

1818-ban a Nagypiac téren levő gróf Rhédey Lajos-féle házban állították fel a théátrumot. 1829-ben Balla Károly társulata volt itt. Ekkor történt, hogy a városi tancsteremben felállított színházi felszerelés összedőlt, tetemes kárt okozva, mire a város megtiltotta, hogy a tervet a ház-színházról színházra cöljaira kiadja.

1836 június 19-én leégett a színház és mint az akkori „Honművész” írta, „mind a színterem, mind pedig a dísztermények, könyv- és ruhatár a tűz martaléka lón”.

Hosszú, vajdó küzdelmek után végre 1858-ban felépült a nyári színház Radák grófnő kertjében, (ott, ahol ma a Heimann mozi áll, amelyet a régi színházról építettek át), 1859 június 13-án vonult be a színházba Molnár György híres társulata s első előadásuk a Huzárcsiny volt.

Ettől az időtől kezdve aztán hosszú években öt kísértett az állandó színház felépítésének terve, ami csak negyven év előtt teljesedett be. 1899—1900-ban épült fel az állandó színház. 888.800 korona anyagi áldozattal, amit a város és a lelkes közönség hoztak össze. Az állandó színház ünnepies megnyitása 1900 október 15-én volt s Fellner és Helmer műépítészek gyönyörű kis színházépületében megkezdte új pályafutását a magyar színészet.

Negyven év aranypora

A színházavató, első estén frakkos, estélyi ruhás közönséggel telt meg a nézőtér s hátul a földszint elkerített helyén a diákság lelkes csapata szorongott. Az ünnepi prólógót Sas Ede írta és Paulayné Adorján Berta, a budapesti Nemzeti Színház művésznője mondta el. Ezután Várady Antal „Uj Oltár” című előjátéka következett, amelyet élőkép követett, majd részleteket adtak

elő a Bánk Bából, a Szökött Katonából és a Szulamit c. bájos operetiből. Befejezésül a Hunyady László operát adták elő az első állandó társulat művészei.

Somogyi Károly kitűnő társulatot szervezett. Olyan művészek játszottak Váradon, mint: E. Kovács Mariska fősnő, Lányi Edit, Szohner Olga primadonnák, Forray Ferike szubrett, S. Nagy Júlia, Balláné Cs. Irén, Barna Jolán, P. Szép Olga, Balla Kálmán, Nyáráy Antal, Dézsi Alfréd, Perényi József, Bográn János, Gáthy Kálmán, Kalmár József, Rákosi Gáspár, Bérczy Gyula, Könyves Jenő, s olyan nagy művész vendégszerepelt, mint Paulayné Adorján Berta.

...Es 1900 október 15-étől diadalmasan szárnyalt a magyar szó a váradai színházban. Az el-múlt négy évtized alatt volt olyan szakasz is, amikor Nagyváradon jobb prózai előadásokat produkáltak, mint Budapesten és Károlyi Leona

Jávor Béla riportja:

Barók néni, a zárdába vonult ruhatárosnő fellebbenti a függönyt harminc-három év színházi emlékeiről

Forró színházi estékre, primadonnaversengésekre emlékezik, s miközben a Bob herceg és a Tatárjárás melódiáit dudolja, szemfedőt horgol magának a zárdá csöndjében

„Olyan jók és drágák ezek az apucák, mint az angyalok”

Nagyvárad, január hó.

Harminchárom évig volt Barók néni ruhatárosnő a nagyváradai színházban. Szemtanuja volt a fényűzést, szórakozást, művészetet szokatlan mértékben kedvelő város színházi életének korának a Bömer-téri remekbe készült színház megnyitása óta. Személyesen ismeri, s ezerszer látta tündökölni a színpad valamennyi csillagát, aki három évtized alatt felragyogott, fényelt és kialudt Nagyváradon, betéve tudja ma is nagy szerepüket; színész és művész nevek, nagy drámai jelenetek, operettszerepek, sikerek és bukások emlékei zsonganak és villóznak a lelkében, talán egykori titkos színpadi álmok ködkepei is derengnek benne még — és most, hetvenöt éves korában a váradvelencei Szent Vince zárdá lakója lett, hogy a kolostor csendességében, munkás és szelid nővérek között töltsse el életének hátralévő napjait.

A zárdá legmélyén van egy barátságos kis ezobája. Szívélyes kedves nővér vezet hozzá a főkaputól, folyosókon, udvarokon, még egy folyosón, még egy udvaron át, s egy színes üvegajtón benyitunk hozzá.

Forró színházi esték!

— Ugy bizony, — mondja az őszhajú, jókedélyű, nagyszerű egészségnek örvendő Barók néni — 1900 október 15-től kezdve, az új színház fennállásának első pillanatától, egészen 1933-ig voltam én ruhatárosnő... Micsoda színházi élet volt akkor! S micsoda színészek, színésznők! Somogyi Károly, az új színház első igazgatója olyan gárdát hozott ide, amelynek nyomába se járhatnak a későbbiek. De rá is ment 84 ezer korona készpénze, bodméri birtoka, egy kétemeletes pécsi háza, Nélkülözések között halt meg hétesztendői direktoroskodás után.

Kifogyhatatlanok Barók nénié a régi színházi állapotokat dicséző áradásai. Milyen remek darabok voltak akkor műsoron. A Bob her-

még Zsigmondy Anna személynében ragyogó primadonnáink voltak, hogy az ország legtávolibb vidékéről jöttek ide színházrajongók, hogy láthassák és hallhassák őket.

A színházkultusz rendkívül magas fokot ért el egy időben Nagyváradon, úgy, hogy 1908-ban a Rhédey-kert elején megnyílt az új nyári színház is, amelyet Somogyi Károly utóda Erdélyi Miklós építtetett a kormány s a város hozzájárulásával. A színház kultúra olyan méreteket öltött, hogy az állandó színház kicsinek bizonyult és 1911-ben második színház felépítésének tervével foglalkoztak a városban s ezt a színházat 400 ezer korona költséggel akarták felépíteni. Ezzel a tervvel az egész város közönsége rokonszenvezett. Közbejött azonban a háború s Várad második állandó színháza soha se épülhetett fel.

A háborús évek alatt Erdélyi Miklós igazgatta a színházat nagy hozzáértéssel. 1917 június 9-én hadikölcsön estét rendeztek, amely 2 millió 400 ezer koronát jövedelmezett.

A háború után 1921-ben Erdélyi Miklós lemondott a színház igazgatásáról s akkor Parlaghy Lajos, Janovits Jenő volt kitűnő titkára vette át a színházat s néhány éven át, igen magas nivóra emelte már-már hanyatló színészetünket. Parlaghyt aztán elgáncsolták, s ismét Erdélyi lett az igazgató, majd Gróf László s az ő idején ünnepezték 1925-ben a színház fennállásának 25 éves jubileumát is. Gróf László után ismét Erdélyi Miklós volt az igazgató, majd Janovits Jenő kapta meg a színházat s ezzel az önálló nagyváradai színházterület meg is szűnt. Azóta ismét a kolozsvári társulat jön Váradra, mint a kilencvenes években, a Bölöny intendantúra idején.

Az idén egészen fiatal erők bontogatják szárnyaikat a 40 éves színpadon. De ott van mellettük Tóth Elek, aki színházunk fénykorának legnagyobb erőssége volt s az ő biztos keze irányítja a fiatal tehetségeket, hogy a régi nagyok nyomdokaiba lépjenek.

Huzella Üdön.

ceget harminckétszer játszották egyfolytában. Egyik este Haller Irma játszotta a címszerepet másik este Parlaghy Kornélia. Micsoda versengés volt a két primadonna között! A város két tábora szakadt, az egyik Haller-párti, a másik Parlaghy-párti volt. Boldog idők! Az embereknek nem volt nagyobb gondjuk annál, hogy melyik primadonna szebb, ügyesebb, tehetségesebb. A diákok az igénytelenebb megjelenésű, kedvesebb és mozgékonyabb Haller Irmáért rajongtak, minden este megtöltötték a diákállót és tomboltak az elragadtatástól. A katonatisztek a fejlődési területű Parlaghy Kornélia hódolói voltak s ők perze jobban bírták szusszal: elküldték néha az egész huszárlaktanyát a karzatra és az erkély-ülésre s a huszárok vezényezőre harsogták túl a diákok tetszésnyilvánításait. Maguk a tisztiek pedig az első ezéksorokat lepték el s virágerdővel halmozták el kedvencüket, mikor a színpadon megjelent. Erre a diákok, szegények, mit tettek egyebet, lámpionos díszmenetet rendeztek eszményképük tiszteltetére és kifogták a kocsi-jából a lovakat...

Nagyot sóhajt Barók néni s szemét boldog rajongással emeli ég felé.

— De szép idők is voltak!... S így ment ez színész-nemzedékről színész-nemzedékre. A Tatárjárás, a Varázskeringő és más nagyszerű darabok sorozatos előadásai ugyanilyen primadonnaversengések jegyében zajlottak le, forró színházi estéken, amelyeket ma nem tud összehozni a színház, ha megfeszül se. A radi Aranka és Gerlák Hermin voltak még ilyen nagy versengő primadonnák, aztán, már Erdélyi Miklós színházigazgató idejében Károlyi Leona és Zsigmondy Anna.

Csupa lelkesedés, elragadtatás és ellágyult visszaemlékezés az egykori ruhatárosnő. A huzonót—harminc évvel ezelőtt bálványozott színésznők egész raja vonul fel diadalittáan elbeszélésében. Ah, micsoda primadonnák, micsoda szub-

